

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İKTİSAT FAKÜLTESİ
MEZUNLARI CEMİYETİ
AYLIK YAYIN ORGANI

İKTİSAT DERGİSİ

MAYIS 1973

SAYI 107

CİLT : 18

350 KURUŞ

TÜRLON

Türk Nylon 6 ipliği

SİFAŞ

SENTETİK İPLİK FABRİKALARI
A. Ş.

MERKEZİ : Bursa — Sanayi Bölgesi

Telefon : 18500 — 18504

BÜRO : Bursa — Atatürk Caddesi, Ticaret Bankası, İş Han Kat 1
Telefon : 14 489

BÜRO : İstanbul — Unkapanı Atatürk Bulvarı, Manifaturacılar Çarşısı
No. 3501 — 3502 Telefon: 22 35 73 — 27 72 53

Dikkat !

Daha evvel başka yerde basılan yazılara ücret ödenmez. Yazılarda ki fikirler yazarlara aittir. Cemiyetli ve dergiyl sorumlu kılmaz gönderilen yazılar basılsın veya basılmasın lade edilmez.

Reklâm Tarifesi

Ön kapak içi	750,— TL.
İç sahife	500,— TL.
Arka kapak içi	750,— TL.
Arka kapak	1000,— TL.

İKTİSAT DERGİSİ

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İKTİSAT FAKÜLTESİ
MEZUNLARI CEMİYETİ YAYIN ORGANIDIR

İktisaden zayıf bir millet fakrû sefaletten kurtulmaz; Kuvvetli bir medeniyete, refah ve saadete kavuşamaz; /çtimai ve Siyasi felâketlerden yakasını kurtaramaz.
K. ATATÜRK

CİLT : XVII
SAYI 107
MAYIS 1973

Fiatı : 3.5 T. L.
Yıllık : 42-6 Aylık : 21 TL.

YAZI HEYETİ
İSTANBUL

SUHA AKSOY
GÜROL BAHADAN
MUAMMER BAŞOĞLU
NİHAT BATUR
AYHAN BERMEK
İLKER BİRDAL
NATİK BUDA
FARUK ÇEHRELİ
ÂLİ DİNÇÇAĞ
MEHMET EMANET
ZEKİ ERGUNSU
ŞEMSEDDİN GÜLER
Prof. Dr. MÜKERREM HİÇ
ORHAN SOFUOĞLU
REŞAT UMUR
RIDVAN YÜKSELEN
ANKARA
ORHAN BULDAÇ
OKTAY EMED
NACİ SARIEYYÜBOĞLU

Sahibi : Cemiyet Adına NİHAT BATUR
Yazı İşleri Müdürü : FARUK ÇEHRELİ
İdare Müdürü : İLKER BİRDAL
İdare Yeri : Tünel Galip Dede Cad. No. 48/1
Telefon : 44 04 36 - 49 89 03 - 44 48 63
P. K. 599 Karaköy/İst.
Basıldığı yer : YENİLİK BASIMEVİ

İÇİNDEKİLER

2. Derginin Sesi ***
3. Naim Talû
4. İşletme yönetiminde kontrol Hasan GÜRBÜZ
11. Tarım satış kooperatifleri Bekir ONAR
14. Türk İş Genel Kurulu Orhan BULDAÇ
17. Kalkınma yolundaki ülkelerde
vergi yapısı Çeviren : Akın ERDEM
21. Destekleme alımlarında fiat
politikası ve organizasyon Hüsamettin TUNCAY
24. Uluslararası para fonunun
yakın zamanlardaki faaliyeti . Çeviren: Dündar MURADOĞLU
30. Kurtuluş yolumuz Turizm Osman ACAR
36. Ayın iktisadi-mali-hukukî
sosyal mevzuatı Mehmet EMANET
40. Seropimistlerin bir konferansından Zerrin GÜÇ

Derginin Sesi..

Sevgili ve değerli okuyucularımız!..

Sokaktaki Adam bize de sesleniyor!.. Beni de yaz!.. Bende bu vatanın bağından koptum. Hem de kara toprağından, kara bahtından bir parçayım!...

20 nci asr rhürriyet ve demokrasi devri!.. Artık insanlar; çalışma, konuşma, düşünme, yazma özgürlüğüne yaşama özgürlüğüyle birlikte erişmiş bulunuyorlar!...

20 nci asır hürriyet ve demokrasi devri!.. Artık insanlar; çalışma, konuşma, nan ülkemizde de, demokrasinin vicdanı hür, özü hür, sözü hür insanları yaşıyor. Ancak, özgürlüğün de bir hududu var!... Kişilerin özgürlüğü, diğerinin özgürlüğünün başladığı yere kadar devam ettiğine göre buna uymak ve bunu yaşatmak düzeni bozmamak için kaçınılmaz bir gerçektir!...

Düşündüğünü rahatça söyleyen, rahatça yazan bu günün fikir ve siyasi adamlarının yanında ülkede «Beni de gör!...» diyen. Benim için de birşeyler düşün ve yaz!...» diyenler var. «Sokakta ki adam» yazmak; dertlerini, düşüncelerini, görüşlerini ve yaşantısını dile getirmek biz aydınların görevidir. Ancak aydınlar; «Ben de yazdım» diyemeyecek olan, «Sokakta ki adam'ı» alıp sık sık tema olarak işledikleri takdirde, onu tanıttıkları sürece görevlerini yapmış olacaklardır. Seni de yazdım, seni de düşündüm, seni de gördüm, seni de unutmadım, senin için de çok şeyler sağladım diyebilmek, «Sokakta ki adam'ı» dolayısıyla yöreyi mutlu kılacak en güzel sonuç!...

Sevgi ve Saygılarımla,

İKTİSAT DERGİSİ

Naim Talû

BAŞBAKAN

Naim Talû 1919 yılında İstanbul'da doğmuştur. Kabataş Lisesi'ni bitirdikten sonra İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesine girmiş ve 1943'de bu fakülteden mezun olmuştur. Talû kısa bir süre Sümerbank'ta çalıştıktan sonra askerlik görevini yapmış ve 1945 yılında T.C. Merkez Bankasına girmiştir. Bu bankada çeşitli kademelerde görev aldıktan sonra Merkez Bankası Genel Müdürlüğüne, 1966'da vekâleten, 1967 Ağustosundan itibaren asaleten atanmıştır. 1211 sayılı kanunla, Merkez Bankasının yeniden teşkilâtlandırılması üzerine bu bankanın başkanlığına getirilen Talû 11 Aralık 1971'de İkinci Erim Kabinesinde Ticaret Bakanı olarak görev almıştır. Melen Hükûmetinde de bu görevini sürdüren Naim Talû 1972 yılında Cumhurbaşkanı tarafından kontenjan senatörlüğüne atanarak Parlâmentoya girmiş, Melen Hükûmetinin 7 Nisan 1973'te istifa etmesinden sonra, 12 Nisan 1973 tarihinde Cumhurbaşkanı tarafından yeni Hükûmeti kurmakla görevlendirilmiştir. Naim Talû evli ve iki çocuk babasıdır. İngilizce bilir. Tüm İktisatlılar, sayın Başbakanımızı kutlar ve başarılarının devamını dileriz.

İşletme Yönetiminde Kontrol

Asis. Hasan GÜRBÜZ
İ. Ü. İşletme Fak. Denetim Kürsüsü

İşletme yöneticisinin görevi, başkalarının ihtiyaçlarını karşılamak için tabiat, emek ve sermaye unsurlarını bir araya getirmek ve bu unsurları belli bir ihtiyacı karşılamak amacına doğru yönleltmektir. Yönetici bu görevinin yerine getirirken çeşitli faaliyetlerde bulunur. Yönetim işleminin çeşitli safhalarını oluşturan bu faaliyetleri altı grupta toplamak mümkündür.

1. Plânlama, İşletmenin amaçlarını tespit etmek, bunları plân, politika, bütçe halinde ifade etmek,

2. Teşkilâtlandırma, Plânlanan hedeflere ulaştıracak üretim faktörlerinin çeşitlerini ve bileşimlerini tespit etmek, işletme faaliyetlerinin usul ve kaidelerini tespit etmek,

3. Personel yetiştirme, İşletmeyi amaçlarına ulaştıracak vasıf ve kabiliyette eleman yetiştirip bunları anahtar mevkilere yerleştirmek,

4. Yöneltilme, Teşkilâtlandırılmış mekanizmayı mekanizmayı amaçlara doğru hareketle geçirmek ve işletme faaliyetlerini etkin ve verimli bir şekilde yürütmek için emir ve talimatlar vermek,

5. Koordinasyon, İşletme içi faaliyetleri zaman ve yer bakımından ahenkleştirmek, işletme ile ilgili menfaat zümrelerinin işletme üzerindeki etkilerini asgari zararla ahenkli bir hale getirmek,

6. Kontrol etme, Yönetim ameliyesinin son safhası olan kontrol (denetleme) faaliyeti üze-

rinde aşağıda imkan nispetinde durulacaktır.

KONTROLUN TANIMI :

Kontrol kelimesi «karşıt - Cetvel» anlamına gelen Latince Contra-Rotulus kelimesinden türemiştir. Eskiden bugünkü gibi ticari defterlerin tutulmadığı zamanlarda her ticari işlem, birbirinden tamamen bağımsız şekilde tutulan iki ayrı cetvele veya deftere kaydedilirdi. İstenildiği zaman, iki cetvel karşılaştırılarak, hesaplarda herhangi bir hata ve hilenin olup olmadığı araştırılırdı.

Kontrol kelimesi zamanla «mukabil veya karşıt cetvel» anlamından sıyrılarak daha başka anlamlar kazanmıştır. Bu gün Kontrol etmek, «yönetmek», «çekip çevirmek», «bir kimse veya işletme üzerinde söz sahibi olmak», «tahdit etmek» «nizama sokmak» gibi anlamlarda kullanılmaktadır.

İşletme yönetimi işleminin bir safhasını oluşturan kontrol ise, genel olarak «yapılan faaliyetler sonucunda ne elde edildiğini belirlemek, bu sonuçları değerlemek ve gerekirse, faaliyet ve neticelerin plânlanan amaçlara uygun bir şekilde cereyan etmesini sağlayacak düzeltici tedbirleri alma işlemidir».

İşletme yönetimi biliminin kurucusu Henry Fayol'a göre bir iş

letmenin kontrolü, «her şeyin kabul edilen plâna verilen emirlere ve kararlaştırılan prensiplere uygun olarak ifade edildiğini görmektir. Gayesi, hataları bulmak ve düzelterek ileride tekrarını önlemektir».

Her iki tanımda da farklı kelimeler kullanılmasına rağmen ifade edilmek istenen husus aynıdır. Plânlanan amaçlarla, yapılan faaliyet sonuçlarını karşılaştırmak, eğer aralarında fark varsa düzeltici tedbirler almak. Plânlananlara «olması gereken» yapılan faaliyet sonuçlarına «olan» dersek, kontrol işlemi, kısaca, «olan» ile «olması gereken»in mukayesesi ve gerekli yorum ve düzeltmelerin yapılması şeklinde tanımlanabilir.

KONTROL İŞLEMİNİN ÖNEMİ:

Plânlar, politikalar, bütçeler, emir ve talimatlar neyin arzulandığını, neyin başarılması gerektiğini gösterirler. Kontrol işlemi ise, yapılan çalışmalar sonucu bu hedeflere ulaşıp ulaşılmadığını tespit eder. Arzulanan hedeflere ulaşılmamışsa sebepleri araştırılır, gerekiyorsa, düzeltici tedbirler alınması yoluna gidilir.

Günlük faaliyetlerde, plânlananlardan yavaş yavaş uzaklaşma yolunda beşeri bir eğilim vardır. Kontrolsüz bir uygulama, diğer iş şartları değişmese bile plânlanan

amaçlara ulaşamaz. Ulaşan bile zamanında ve verimli bir şekilde ulaşmadığı için başarılı sayılamaz.

Bu beşeri eğilimden başka, modern iş hayatında baş döndürücü bir değişme vardı. Nitekim, ulaştırma ve haberleşme sistemindeki hızlı gelişmeler işletmelerin ortalama iriliklerini arttırmıştır ve halen arttırmaktadır. Buna paralel olarak da işletmelerin organizasyon yapıları çok karışık ve yaygın bir hal almaktadır. İşletmelerde personel sayısı, yetki ve sorumlulukların kesin bir şekilde tespitine imkan vermiyecek kadar artmıştır. Sosyal ve kültürel gelişmeler sonucunda işletme ile ilgili menfaat zümrelerinin sayısı çoğalmış, işletme yönetimi üzerinde tesir güçleri artmıştır. «Refah Devleti» olma yolundaki devletin ve kamu kuruluşlarının iktisadi hayat üzerine müdahaleleri gün geçtikçe artmaktadır. İşletmeler arası rekabet gittikçe şiddetlenmekte, işletmeleri daha rasyonel ve iktisadi çalışmaya zorlamaktadır. Diğer taraftan ilmi ve teknik gelişmeler her geçen gün hızlanmakta iş şartlarını devamlı değiştirmektedir.

İş hayatındaki bu teknik, ekonomik, sosyal, siyasi ve kültürel gelişmeler işletmelerin plânlarını her an alt üst edebilir. İşletmeyi piyasadan çekilmek zorunda bırakabilir. Gerek beşeri eğilimlerden,

gerekse iş şartlarındaki değişimlerden doğan bu tehlike, ancak, işletme faaliyetlerini yakından izlemek, plândan sapma varsa hemen düzeltmek kısaca iyi bir kontrol sistemi ile giderilebilir. Ancak bu şekilde plânlanan hedeflere ulaşılabilir.

Kısaca, kontrol işlemi sayesinde, işletme faaliyetleri, rasyonellik ve iktisadilik ilkeleri çerçevesinde işletme amaçlarına uygun biçimde yürütülebilir. Sağlam bir kontrol sistemi kurulmadan ve uygulanmadan işletmelerin başarıya ulaşmasını düşünmek hayal olmaktan öteye geçemez.

Kontrol işleminin bu öneminden dolayı bazı yazarlar, kontrol ile işletme yönetimini bir anlamda kullanmaktadırlar. Kanımızca, kontrol işlemi, her ne kadar çok önemli bir faaliyet ise de, yönetim ameliyesinin bir safhasından başka bir şey değildir. Kontrol işlemi, plânlama, teşkilâtlandırma, personel yetiştirme, yöneltme, ve koordinasyon faaliyetlerinin (fonksiyonlarının) sonuçlarını değerliyen, bunların etkinlik ve verimliliklerini arttıran bir yönetim faaliyeti safhasıdır.

KONTROL İŞLEMİNİN SAFHALARI

Kontrol kısaca, «olan» ile «olması gereken»in karşılaştırılması

ve gerekli yorum ve düzeltici tedbirlerin alınması işlemi olduğuna göre, bu işlemin dört safhadan oluştuğu hemen görülebilir. Bu safhalar, şunlardır.

1. Fiili uygulamanın ölçüleceği «olması gereken» in tespiti :

Kontrol işleminde ilk olarak uygulamanın mukayese edileceği kıstasın (ölçünün, normun, standardın) tespiti gerekir. Bu kıstaslar, plân, program bütçe, organizasyon el kitabı, emir ve talimat vs. olabilir. Mukayese kıstasının tespiti başka bir deyimle standardın tespiti kontrol işleminden çok plânlama işleminin sahasına girer. Başlı başına bir konu olan standartlara «olması gereken» lere bu kadar değinmekle yetinilecektir.

2. Fiili uygulama sonuçlarının (olan'ın) tespiti :

Olması gereken tespit edildikten sonra kıyaslanacak ikinci unsurun yani «olan»ın tespiti gerekir. Fiili uygulama sonuçları gözlem, kayıt ve raporlar vasıtasıyla tespit edilir.

3. Fiili uygulama sonuçları (olan) ile Standartların (olması gereken'in) mukayesesi, sapmaların tespiti :

Kontrol işleminin üçüncü safhasında olan ile olması gereken

karşılaştırılır. Aralarında fark olup olmadığı araştırılır. Fiili uygulama sonuçları plânlanan amaçlara ulaşmışsa fark söz konusu değildir. Fiili uygulama plânlanan ulaşamamışsa olumsuz fark, plânlananı aşmışsa olumlu fark vardır. Farkı varsa, bunun önem derecesi tespit edilir.

4. Plânlanan amaçlardan «olması gereken»den sapmaların düzeltilmesi :

Plânlanan amaçtan veya standarttan sapma varsa önce bu sapmanın sebepleri araştırılmalıdır. Sapmanın fiili uygulama zayıflığından mı yoksa standartların iyi tespit edilememiş olmasından mı ileri geldiği araştırılmalıdır. Uygulama yetersizse, uygulamanın kuvvetlendirilmesine, şayet standartlar yetersizse, yeni standartlar tespitine gidilir. Böylece, ileriki faaliyetlerde aynı sapmaların olmasına mani olunur.

İşte kontrol işleminin bu dört safhadan oluşan devresine «Kontrol işleminin kapalı devresi» denir. Bu devre kapandıktan sonra yeni bir plânlama devresi başlar. Elde edilen eski tecrübe ve bilgilerle, bazan uygulamada bazan ise plânlarda düzeltmeler yapılır. Bu düzeltmeler sayesinde işletme faaliyetleri amaçlarına etkin ve verimli bir şekilde ulaşır.

BAŞLICA KONTROL KONULARI

RI

İşletmelerde cereyan eden bütün faaliyetler ve bunlarla ilgili üretim faktörleri kontrol konusu olabilir. Ayrıca bu faaliyetlerin yürütülmesinde uyulan sistemler (standartlar) de kontrole tabi tutulabilir.

İşletmelerin büyümeleri ve yayılmaları, organizasyon yapılarının çapraşıklığının artması, işletme varlıklarının değerini azaltacak veya yok edecek faktörlerin artması, çalışanların çoğalması, yetki ve sorumluluk sınırlarının kesinliğini yitirmesi, ve bunların sonucu olarak da hata ve hilelerin fazlaşması kontrolün önemini arttırdığı gibi kontrole tabi tutulacak konuların sayılarını da arttırmıştır. Bu sebepten kontrol konularının kesin olarak miktarını tespit etmek çok güçtür. Bununla beraber başlıca kontrol konularını şöyle sıralayabiliriz :

- Tedarik sistemi ve faaliyetleri
- Üretim faaliyetleri ve sistemi
- Pazarlama faaliyeti ve sistemi
- Finansman faaliyetleri ve sistemi

- Dış ilişkiler ve politikaları
- Personel yönetimi faaliyetleri ve sistemi
- Muhasebe ve Muhasebe sistemi
- İşletme Faaliyetlerinin genel sonuçları ve amaçları
- İşletme Yöneticisinin başarısı (kalitesi)
- Hukuki yükümlülükler

Kontrol mevzularının hangisinin daha önemli olduğunu belirleme koldukça güçtür. Yöneticinin amaçlarına, hukuki mevzuata, işletmenin ana sözleşmesine, personelin miktar ve kalitesine, piyasa şartlarına ve değişme hızına göre kontrol mevzularının öncelik dereceleri değişir. Bu sebeplerden genel olarak hangi konunun diğerinden daha önce ele alınması gerektiğini kesinlikle söylemek zordur. Özel durumlara göre değişir.

BAŞLICA KONTROL ARAÇLARI

Kontrol işlemini yaparken yönetici çeşitli vasıtalarından faydalanır. Yönetim inkilâbi ile yönetici pekçok yeni planlama ve kontrol aracına sahip olmuştur.

Kontrol işleminin başarılması na hizmet eden her alet, ölçü, yol, teknik kontrol aracıdır. Kontrole

esas teşkil eden her türlü standartlar ve uygulama sonuçlarının tespitine imkân veren hertürlü vasıta ve alet, kısaca bir konuyu kontrol etmeye yarıyan her şey kontrol aracıdır. Bu gün işletme yönetiminde kullanılan başlıca kontrol araçlarını şöyle sıralıyabiliriz.

1. Muhasebe (Genel ve maliyet muhasebesi)

2. İşletme Raporları

a) Finansal Raporlar

— Bilânço

— Gelir Tablosu

— Fon Akış Tablosu, Nakit Akışı Tablosu

b) Diğer işletme Raporları

3. Maliyet Tahlilleri ve Sapma Analizleri

4. Plân ve bütçe

Uzun vadeli Plânlar, Orta Vadeli Plânlar, Bütçeler (Statik ve Esnek Bütçeler)

5. Grafik Usuller :

Z Şemaları, Gant Şemaları, Başabaş Grafikleri

6. Şebeke Analiz Teknikleri :
PERT ve CPM

7. Modern Teknikler :

Zaman Etüdleri, İş Etüdleri, Harekat Araştırması, Doğru-

sal Programlama vs.

8. İstatistiki veriler :

İndeksler, Trendler, Oranlar, Korelasyon ve Regresyon vs.

9. Organizasyon el kitapları, emirler, talimatlar vs.

KONTROL ÇEŞİTLERİ

Kontrol işlemi çeşitli kıstaslara göre sınıflandırılabilir. Aşağıda başlıca kontrol çeşitlerine değinilmiştir.

1. Yapılış şekline göre kontrol çeşitleri

— Devamlı Kontrol, Periyodik Kontrol, Ani (sürpris) kontrol.

2. Amacına göre kontrol çeşitleri :

Önleyici (erken) kontrol, Tedavi edici (sonradan yapılan) kontrol.

3. Kontrolün kapsamına göre kontrol çeşitleri :

Genel Kontrol (bütün işletme faaliyetlerinin kontrolü) ve kısmi kontrol (işletmenin sadece bir kısmının veya faaliyetinin kontrolü).

4. Kontrolü yapan kimsenin kişiliğine göre :

— İşletme içi kontrol

— İcra personeline yapılan hiyerarşik kontrol

— Kurmay personeline yapı-
lan istişari kontrol

— İşletme Dışı Kontrol

— Mecburi olarak yapılan
kontrol

— İsteğe bağlı olarak yapılan
kontrol.

5. Kontrol Mevzuuna göre :

— Sistemlerin kontrolu

— Faaliyetlerin kontrolu.

Yukarıda kontrol konularında
sayılan sahalar her iki yönden
kontrol edilebileceğinden her
saha için ayrı bir kontrol çeşidi
ortaya çıkar.

SONUÇ :

Buraya kadar yapılan açıkla-
malardan da anlaşılacağı üzere,
kontrol işlemi başarılı bir işletme
yönetimi için vazgeçilmez bir fonk-
siyondur. Ancak iyi bir kontrol sis-
temi ile işletmeler amaçlarına ula-
şabilir. Yoksa, beşeri faktördeki
eğilim, iş hayatındaki hızlı gelişme
işletmeleri her an başarısızlığa sü-
rükliyebilir.

İşletme yöneticilerinin elinde
bugün çok değerli plânlama ve
kontrol araçları vardır. Bu araçlar
vasıtasıyla işletmeyi faaliyetlerini
etkin ve verimli bir şekilde plânla-
nan hedeflere yönelebirlirler. Böy-
lece kâh olan üretim faktörlerinden
daha fazla mal ve hizmet üretebi-
lirler. Bu şekildeki bir çalışma ile

hem işletme hemde milli ekonomi-
nin büyük faydalar sağlayacağı
açıktır.

KAYNAKLAR :

1. Anderson, R. Davit, Schmidt
Leo A., «**Practical Controllershıp**»
Richard D. Irwin, Inc., Homewood,
Illinois. 1961.

2. A. I. C. P. A., Committee
on Auditing Prosedure, «**Internal
Control**» Newyork, 1949.

3. Kohler, L. Eric., «**A Dicti-
onary for Accountants**» Prentice
Hall, Inc., New Jersey, 1970. Dör-
düncü Baskı.

4. Louhi Kullervo, «**İdari Mu-
hasebe ve Kontrol**» İz. İ. T. İ. A.
ve M. S. U. ortak yayını, İzmir,
1966. (Çev Asil Gezen)

5. Oluç Mehmet, «**İşletme
Organizasyonu ve Yönetimi**» İstan-
bul, 1963.

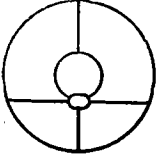
6. Peker Alparslan, «**Yönetim
Muhasebesi, Ders Notları**» İ. Ü.
İşletme Fak. İst. 1973.

7. Tosun Kemal, «**İşletme Yö-
netimi**» Cild : 1., İstanbul, 1971.

8. Tosun Kemal, «**İşletme Yö-
netiminde Kontrol ve Revizyon**»
İstanbul, 1959.

9. Isaac Alfred (Çev. Volf
Çernis), «**Kontrol ve Revizyon**» İs-
tanbul, 1944.

10. Wixon Rufus, Kell Walter,
G., «**Accountants' Handbook**» Ro-
nald Press Co. N. Y. 1957.

Tarım Satış Kooperatifleri

Bekir ONAR

Dergimizin 98 ve 101 inci sayılarında Memleketimizdeki Tarım Satış Kooperatiflerinin gelişmesi ve ilkeleri hakkında bilgi vermiştik. Bu yazımızda Tarım Satış Kooperatifine bir üretmenin hangi şartlar altında ortak olabileceği, yükümlülükleri ve ortaklığın sona ermesi durumlarını inceleyeceğiz.

Tarım Satış Kooperatiflerinin ortak sayısı buçsuzdur. Ancak kuruluşta en az On ortağı olmak gerektir.

Bir üretmenin Tarım Satış Kooperatifine ortak olabilmesi için aşağıdaki vasıfları haiz olması gereklidir.

a) Kanuni ve medeni yeterlik sahibi olmak;

b) Satış kooperatifinin bölge-

sinde bu kooperatifin baş ürün olarak satışını yaptığı ürünlerin üretmeni olmak;

c) Bu ürünler üzerinde ticaret ve komisyon işi yapmamak;

d) Aynı bölgede aynı maksatla kurulu başka bir satış kooperatifine ortak olmamak.

Ana mukavelenamede derpiş edilen (d) fıkrası şahsi kanımıza göre 2834 sayılı Tarım Satış Kooperatifleri Kanunu ile çalışmaktadır. Kanuna göre, Tarım Satış Kooperatifleri, Tarım Satış Kooperatifleri Birliklerinin kurulabileceği bölgelerde Ekonomi Bakanlığının onamı ile kurulur. Aynı ürünün satışı için bir yerde birden çok satış kooperatifi kurulamaz» denmektedir. Şu hale göre bir yerde aynı

ürün için ikinci bir kooperatif kurulamayacağına göre, bir üretmenin aynı ürün için iki kooperatife girmeside düşünülemez.

Bir üretmenin ortaklığa alınması için :

a) Anamukavelenamede yazılı ortaklık ödev yetke ve soravlarını kuruluşta bu anamukavelenamayı imzalamak sonradan girişte Noterce tasdikli bir yüken mektubunu kooperatife vermek suretiyle kabul etmiş olması;

b) İşletmesinin ekonomik durumunu göstermek üzere talimatnameye göre hazırlanmış bir beyanname doldurması gereklidir.

Ortaklığa kabul Yönetim Kurulunun onamı ile tamam olur. Ortaklığa kabul olunmuyan üretmenin kontrolörler aracılığı ile ilk Genel Kurulda itiraz hakkı vardır. Genel Kurulun kararına göre işlem yapılır.

Kooperatifler demokratik kuruluşlar olduğu cihetle bir ortak, vecibelerini yerine getirmek şartıyla ve kendi isteğiyle ortaklıktan çıkabilir. Bunun için ortak :

1) On yıl ortaklık yapmış ve ortaklık paylarını tamamen ödemişse;

2) Kooperatifin bölgesinden başka bir yere taşınmışsa;

3) Kooperatifin satışı ile uğraştığı ürünün üretiminden vazgeçmişse, en az altı ay önceden haber vermek şartıyla her bilânço yılının sonunda kooperatiften çıkabilir.

Yönetim Kurulu, bir ortağın ortaklıktan çıkma dileğini Anamukavelenamaya aykırı bulur veya gerek kooperatif bölgesi dışına taşınma ve gerekse o ürünlerin üretiminden vazgeçme hallerinin bir muvazaa veya hileye dayandığını görürse dileği reddedebilir.

Ayrıca bir ortak kanuna ve imzaladığı anamukavelenamaya aykırı tutum ve hareketlerinden dolayı ortaklıktan çıkarılabilir. Bu haller:

1) Kanuna, Anasözleşmeye ve imzaladıkları taahhütnameye veya Kooperatifin iştigal konusu olan ürün üzerinde ticaret veya komisyon işi yapıyorsa;

2) Yönetim kurulu ortağın çıkma isteğinin muvazaa olduğunu tesbit ettiği halde, ortak çıkmak için direnirse;

3) Dahil bulunduğu Tarım Kre-di Kooperatifinden **çıkarılmış** ise; Ortak, ortaklıktan çıkarılabilir.

2834 ve 2836 (1581) numaralı kanunlar bir birinin tamamlayıcısı olarak çıkartılmıştır. 2836 sayılı kanun (bu kanun 28.4.1972 tarih ve 1581 sayılı kanunla yürür

lükten kaldırılmıştır.) fardan kredi alma olanağından yoksun üreticilerin müteselsil kefatle kredi almasını sağlayacak, bu kredi ile üretimde bulunacak üretmenin ürünlerinin pazarlanması içinde ayrı bir örgüt düşünülmüş ve bu görevi yapması 2834 sayılı kanuna göre teşkilâtlanmış Tarım Satış Kooperatifleri vasıtasıyla gerçekleştirilmesine çalışılmıştır. Düşünce yerinde olmakla beraber bu iki kooperatif türü bugüne değin kordine bir çalışma yapamamıştır. Öyle ki, bir kooperatif ortaklığından çıkan veya çıkarılan ortağın diğerinden de çıkma veya çıkarılması sağlanamamıştır.

Yönetim Kurulunca verilen çikarma kararı beş gün içinde ortağa bildirilir. İlgil ortak bu karar hakkında savunmasını beş gün içinde Yönetim Kuruluna gönderir.

Yönetim Kurulu savunmayı yeterli görürse çıkartma kararını kaldırır. Savunmayı yeterli görmezse Genel Kurula götürür. Genel Kurul toplantısında divan teşekkülünden sonra ilk iş olarak çıkartma işlemlerinin karara bağlanması gereklidir. Hakkında karar verilecek ortak Genel Kurulda kendisi hakkında alınacak kararda oya katılamaz. Ayrıca yaptıracığı inceleme sonunda ortaklık niteliğini yitirdiği anlaşılanların ortaklıktan çıkarılmasını Ticaret Bakanlığı da

isteyebilir.

Genel Kurul haklı sebepler olmadan çıkartma kararı almazsa bu konuda Bakanlık sebep göstererek karar verir.

Ortaklıktan çıkanların veya ölüm nedeni ile ayrılanların sermayeleri, o yıl bilânçosuna göre ortağın satış ve kredi kooperatiflerine olan borçları kesildikten sonra bakiyesi iade edilir.

Her ne şekilde olursa olsun çıkarılanların sermayelerinden arta kalan kısım ise yedekakçeye geçirilir.

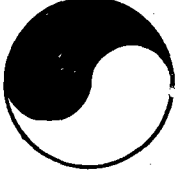
Çıkan veya çıkarılan ortakların Yedekakçe üzerinde herhangi bir tasarruf hakları yoktur.

Ortaklıktan hangi şekilde olursa olsun çıkan ortakların sorumlulukları ikisene devam eder.

Ortaklıktan çıkanlarla çıkarılanların isimleri bölgedeki Tarım Kredi Kooperatifine bildirilir.

Ortak, başka yere taşınma ve üretimden vazgeçme nedeni ile çıkmışsa, çıkma sebebi ortadan kalkınca tekrar kooperatife girebilirler.

On yıl ortaklık yapmış ve ortaklık paylarını tamamen ödemiş olan ortak, çıkma tarihinden itibaren üç yıl sonra, bir def'aya mahsus olmak üzere tekrar girebilirler. Bu gibiler hakkında, Kooperatife yeniden girenlerin bağlı olduğu formülite uygulanır.

Türk İş Genel Kurulu

Orhan BULDAÇ

Türk İş Genel Kurulu, 28 Mayıs 1973 Pazartesi günü Ankara'da çalışmalarına başlamış olacaktır. Çalışma gündeminde yer alarak problemler ve tartışmaya aday konuların niteliği, 9 cu Genel Kurul çalışmaları üzerinde Türk Kamu Oyu ve dış gözlemcilerin dikkatini yoğun ve hassas bir hale getirmiştir.

Demokratik ve Hür Sendikacılığın en güçlü üst kuruluşu olarak Türk İş Genel Kurulları, demokratik ve milliyetçi işçi hareketinin yönü ve geleceğinin tayin edildiği bir kurul olarak ayrıca, işçi hareketinin toplum, siyasal düzen ve ekonomik hayat üzerindeki etkinliği nedeniyle her zaman kamu oyununda ilgi ile izlenmiş ve izlenmeye devam olunacaktır. Genel Kurullarda,

işçi hareketi ve sendikalar sorunları yanında: topluma mal olmuş ekonomik, sosyal ve siyasal sorunların tartışılması ve gelecekte izlenecek politikaların saptanması; Türk İş Genel Kurullarına kamu oyu ve dış gözlemcilerin büyük önem vermelerinin başlıca nedenleridir. Bu niteliği ile Türk İş Genel Kurulları, yalnız işçiler için değil millet hayatı için de büyük önem taşımaktadır.

17 Mayıs 1970 tarihinde Erzurum'da akdedilen 8 ci Türk İş Genel Kurulundan bu yana, millet olarak yaşadığımız olaylar, geçirilen tecrübe ve gelişmeler ve bu gelişmelerin Türk Sendikacılığı ve işçi hareketi üzerindeki yansımalarının, 9 cu Genel Kurulun çalışma gündemi ve niteliğini etkilediğine ve

Genel Kurulun önemini arttırdığına inanmaktayız.

8 ci Genel Kuruldan önce ve 12 Mart 1971'e kadar geçen süre zarfında anarşist ve komünist kanadın millet hayatı, mukaddes değerler ve Türk Demokrasisine ika ettiği zararlar, tahrikler, sabotajlar ve insanlık dışı tertipleri; 12 Mart muhtırası ile demokratik düzenin içersine girmek zorunda bulunduğu olağan dışı şartlar; Sıkı Yönetim ve olağan dışı şartlara rağmen demokrasi ve millet düşmanlarının bitmeyen tahrik ve sabotajların, 8 nci Genel Kurul'dan bu yana geçen süre zarfında tüm toplum hayatı ile beraber Türk Sendikacılığı; toplu sözleşme ve sendikal faaliyetleri büyük ölçüde etkilediğini kabul etmek zorunludur.

Bu nedenle Türk İş 9 cu Genel Kurul çalışmaları sırasında gündemini teşkil eden konuların görüşülmesi ve de ele alınacak sorun ve politikaların tesbitinde yaşanmış olaylar ve içinde bulunduğumuz şartlar titizlikle değerlendirilmek gerekecektir. Şartlar ve olaylar dikkate alınmadan yapılacak her yorum ve getirilecek her teklif hatalı olmaya ve olumsuz sonuçlar yaratmaya namzet olacaktır.

Bugün Türk Sendikacılığının başlıca sorunu, öncelikle Türk Millet i ve Türk Demokrasisinin karşı karşıya bulunduğu şartlardan ve

sıkıntılardan kurtarılması sorunudur. Millet iradesi, kişi hak ve hürriyetleri, Milliyetçilik, sosyal adalet ve sosyal güvenlik, ulusal kalkınma ve savunma gibi haklar ve sorunlar; bunalım ve kaastan kurtarılmadığı sürece Türk Sendikacılığının bugünkü rahatsızlıklarını çözümlemeye olanak bulmak güçleşecektir.

Demokratik Sendikacılık, demokratik düzenlerin bir gereği ve sonucu olduğuna göre; öncelikle Türk Sendikacılığı Demokratik düzenin yaşatılması yönünden üzerine düşen görevi daha etkin hale getirmek sorunu ile karşı karşıya bulunmaktadır. Türk Sendikacılığı ve Türk Toplumunun geleceğini yakından ilgilendiren bu sorun, Türk İş Genel Kurulu çalışma gündeminde gerektiği önemde ele alınacağı ve Türk İşçisinin demokrasiyi savunmak ve hareketlerinde demokratik kalma kararının daha etkili biçimde ifade edileceğine inanmaktayız. İnanıyoruzki, işçi hakları ve millet haklarını savunmak, işçiyi, şvereni, memuru, esnafı ve köylünün, kısa bir deyişle tüm milletimizi mutl uılmak yönünden yararlı olduğuna inandığımız demokratik düzenin yaşatılması konusu, başlıca sorun olarak ele alınacaktır.

Esasta birleşeceğine kuşku duymadığımız Türk İş Genel Kurulunun ele alacağı sosyal ve ekono-

mik sorunlar, siyasal sorunlar ve sendikal sorunlara ortak bir çözüm bulması kolay olacaktır.

Türk Sendikacılığının Türk İş Genel Kurullarında saptamış olduğu sosyal muhtevalı 24 ilke, bugün Türk Sendikacılığının iç meselelerinin çözümünde başlıca hareket kaynağı olmaya yetecektir.

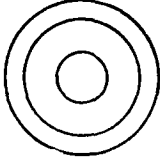
24 ilkenin kelimeler olarak terkiinden ziyade, taşıdığı anlamın bütün sendikalar tarafından paylaşılmış olması, Türk Sendikacılığının ortak politikalar ıtrafında kolaylıkla toplanacağıının en büyük teminatıdır.

Belirli ihtiyaçlardan doğmuş ilke, politika ve sloganların normal koşullara dönmek çabalarının yoğunlaştırılması gereken bir dönemde esaslı olarak değiştirilmesinin sakıncaları, kesinlikle dikkate alınmak durumundadır. Bu itibarla

bu konularda açılacak tartışmaların ertelenmesinde büyük isabet olacaktır.

Normal koşullara döndükten sonra, teşkilatlanma, sendikalaşma faaliyetlerinin arttırılması; sendikaların asli görevleri olan işçi hakları, kalkınma sorunları ve sosyal adalete dönük çabaların yoğunlaştırılması; olağan dışı şartların zorunlu kıldığı hareketsizliği ortadan kaldıracak ve Türk Sendikacılığının Demokrasiye, Özgürlüğe ve Tüm Milletimize refah ve mutluluk getirmeye dönük etkin çalışma ortamı yeniden kazanılmış olacaktır.

Güç şartlardan gelip büyük tecrübelerle olgunlaşan Türk Sendikacılığının 9 cu Genel Kurulda Millet ve Vatan için yararlı kararlar alacağına; Türk İşçisinin birlik ve beraberlik içersindeki demokratik gücünün daha da takviye edileceğine inanmaktayız.

Kalkınma Yolundaki Ülkelerde Vergi Yapısı

Çeviren : AKIN ERDEM

Mali Müşavir

Maliye Bakanlığı

Eski Hesap Uzmanı

(Geçen sayıdan devam)

Vergi Kaynaklarının En İyi Şekilde İşletilmesi :

Şayet atıl vergi kaynakları varsa, bunun nedeni vergilendirmenin idari güçlükleridir. Burada şu faraziye gelmekteyiz ki, buna göre meselâ ticari kaynaklar, daha önce belirttiğimiz nedenlerle, diğerlerine kıyasla daha iyi işletilmişlerdir.

Bununla beraber, yeni vergileme yöntemleri mevcut kaynakların işletilmesini, idari açıdan kolaylaştırabilirler. Bu, kısmen daha basit değerlendirme ve ödeme yöntemlerinin uygulanmasıyla olabilir. Meselâ bazıları, karışık bir muhasebeyi gerektirdiğinden, gelişme yolundaki ülkelerde şirket gelirle-

rinin vergilendirilmesine karşı çıkmışlardır. Buna rağmen, meselâ brüt satışların belli bir oranını esas almak suretiyle kazancı bazı esaslara göre tesbit ederek bu güçlüğü yenmek mümkündür. Aynı zamanda, kaynakta tevkif usulü kullanılarak, bilgisizlikten doğacak bazı mahzurları ortadan kaldırmak suretiyle, gerçek kişilerin gelirleri vergilendirilebilir. Gayrimenkul vergisi de, idari güçlüklerden dolayı çok kullanılmayan bir vergidir. Bu vergiyi alabilmek için, mülkiyetin sermaye olarak veya bulunduğu yere göre değerinin açık bir şekilde tesbiti gerekir. Bununla beraber, geleneksel ticaret değeriyle değerlendirme yöntemlerinin yerine, fiziki nitelikler gibi diğer vasıtalarla baş vurmak akla gelir. Vergi kay-

nakları ve vergi yapısı hakkındaki bir tahlil, idari sorunlar nedeniyle kanunlaşmamış ve alınmamış vergilerin değerlendirilmesi ve alınması için basit yöntemler tesbiti imkânlarını düşündürür.

İstisnalar Dolayısıyla Ziyaa Uğratılan Vergi Kaynakları :

Vergi yapısı ve vergilemenin gelişmesi incelenirken, çok liberal bir vergi istisnası sisteminin, vergi kaynaklarının ziyasına sebep olmasından kaçınmanın lüzumu dikkate alınmalıdır. Meselâ kalkınma yolundaki ülkelerde, ithalâtı önleyecek alanlarda üretim yapan yeni sanayilerin kuruluşuna ekseriya rastlanır. Bu sanayiler üretim faktörlerinin ithalinde gümrük resimleri istisnasından ve ekseriya da kısmen veya tamamen gelir vergisi istisnasından faydalanırlar. Şayet söz konusu ülkenin vergi hasılatının büyük bir kısmı ithal vergilerinden geliyorsa, vergi hasılatının ziyasına sebep olacağından, bu usulün uygulanması çok pahalıya mal olacaktır. Özellikle tüketim malları sanayii söz konusu ise ve bu mallar en ağır şekilde vergiye tâbi iseler, istisna dolayısıyla uğranılan vergi ziyayı adaha fazla olacaktır. Böyle bir siyasetin faydaları sınırlıdır.

Ülkedeki değerlere ve istihdama pek az katkıda bulunan montaj sanayinin, vergi istisnası ta-

nımak suretiyle teşviki mütalâa edilen ve ekseriya her ne pahasına olursa olsun sanayileştirme arzusunun gerektirdiği kararların konusunu teşkil eden ticaret sanayileşme ve gelir politikalarının koordine edilmelerinin önemini gösterir. İthalde alınan gümrük vergisinde istisnalar tanımak yoluyla bir kısım verginin ziyaa uğratılması, ekseriya tam istihdam halindeki iç sektörü vergilendirmek için ithal vergilerini azaltmak genel temayülünün bir sonucudur. İthalde alınan gümrük vergilerinden, tüketim ve satış vergilerine geçiş, belki de vergi hasılatının büyük bir kısmını dolaylı vergiler teşkil eden hükümetler için önemli değildir. İthal vergisi kaynaklarının azalıp iç sektör kaynaklarının etkili bir şekilde işletilmediği dönemde meydana gelen değişiklik, kalkınma yolundaki ülkelerin bazılarının hissettiği malî güçlüklerin önemli nedenlerinden biridir.

Örnek Vergi Sistemleri :

Buraya kadar genellikle, vergi yapısının iktisadi kalkınma ve tiresi ile nasıl değiştiği sorunu üzerine yönetilmiş olan deneysel çalışmalardan bahsettik. Hakkında çok az araştırma yapılmış olan daha güç bir sorun'da, örnek bir vergi yapısının hangisi olduğudur. Bu deneysel çalışmalardan alınacak en

önemli ders, şüphesiz, her zaman ve her yere uyan hiçbir vergi sistemi olmadığıdır. Gördük ki, iktisadi yapı tekâmül ettikçe (yani vergi kaynakları) vergi yapısı değişmektedir. Böylece, örnek bir vergi yapısının, vergi sistemi ve vergi kaynaklarının ideal nitelikleri arasındaki uyuma olduğu anlaşılır.

Şimdi, örnek bir vergi sisteminin nasıl olması gerektiğini özetlemeye çalışalım: Denebilirki, bir hükümet önce kamu kesimi ile arzulanan global vergileme seviyesi arasında iş bölümüne karar vermelidir. Bu global seviye tesbit olununca, belli bir vergi dozajı altında dengeli olmayıp, zıt olan aşağıdaki başlıca kriterleri dengelemek zorundadır:

a — Adalet :

Kamu maliyesinin klâsik silâhlarından biri olarak kabul edilen vergi adaleti kavramı, mükellefin sağladığı kazançlarla, vergi ödeme kapasitesi arasındaki dengeyi ifade eder. Sağlanan kazançlar kavramı, halkın belli bir kısmından alınan vergilerle ilgili olup, kamu masraflarından halkın sağladığı bazı avantajları ifade eder. Vergi ödeme kapasitesi kavramına göre, verginin etkisi mükellefin iktisadi gücü ile orantılı olmalıdır. Vergi ödeme kapasitesinin iki yönü vardır: «Yatay adalet» buna göre eşit iktisadi durumdan faydalanan mükellefler

eşit yüklere tahammül etmelidirler; «düşey adalet», buna göre, bir mükellefin vergi ödeme kapasitesi iktisadi durumu ile orantılıdır.

b — Etkililik :

Burada, idare yönünden vergi tahsil masrafının, mükellef yönünden vergi ödeme masrafının asgariye indirilmesi söz konusudur.

c — İktisadi Hedeflerde

Birlik :

Vergi sistemi genel iktisadi politikaya uygun olmalı ve şu hedefleri kapsamalıdır: Tasarrufu teşvik etmek, özel yatırımları artırmak ve ödemeler dengesi üzerinde olumlu bir etki yapmak.

d — İşbirliği ve Fleksibilite (esneklik) :

Vergi sistemi, programların uygulanmasında inisiyatifi ele alması için idareyi gerekli esneklikle teçhiz etmek amacıyla, idari mekanizmanın her etabında vergi hasılatı kaynakları sağlamalıdır. İdeal bir vergi sistemi, diğer hükümetlerin vergi sistemleri ile de uyulaşabilmesi ve idare mekanizmasının diğer kısımlarıyla da kaynaşabilmektedir.

e — Elâstiklik :

Yukarıda sayılan klâsik kriterlere, özellikle gelişme yolundaki ülkeler için önemli olan bir hu-

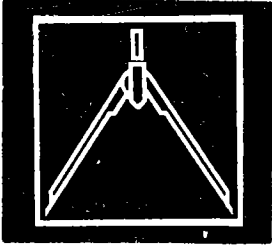
susu da eklemek doğru olur; elâstiklik, yani gelir arttıkça vergi hasılatında otomatik olarak artması.

Bin kere örnek vergi sisteminin kriterleri belli olduktan sonra, uygulama imkânı olan elemanı seçmek zorundayız. Vergi uygulama sistemimize göre, vergi kaynaklarını gözden geçirebilir ve belli hedeflere ulaşmak için bunların en iyi ne şekilde işletilebileceğini düşünebiliriz. Böylece örnek vergi sistemi, sadece vergi kaynaklarının artmasıyla meydana gelen değişikliklere göre değil, aynı zamanda vergi politikası hedeflerindeki değişikliklere göre de tekâmül edebilen bir sistemdir. Kalkınma esnasında vergi kaynaklarının nasıl de-

ğiştiklerini görmek kolaydır. Aynı zamanda, istenen gayeler için yapılan müdahaleler (meselâ vergi adaletine kıyasla tasavvur edilen vergi hasılatındaki artış gibi) de vergi kaynaklarına göre seçilmiş olan vergi yapısını kolayca değiştirebilir.

Yakın bir sayıda yazar Fon'un kamu maliyesi kesimi personeli tarafından 50 gelişme yolundaki ülkede vergi kaynakları ve vergi yapısı konusunda yapılmış olan geniş bir etüdün sonuçlarını açıklayacaktır.

Not : Charles Mansfield'in «Finances et Développement» da yayınlanan makalesinden çevrilmiştir.

Destekleme alımlarında fiat politikası ve organizasyon

Hüsamettin TUNCAY
Ticaret Bakanlığı
Müşavir Müfettişi

Destekleme alımlarında uygulanan fiatların, tödenberi Devlet adamlarının ve politikacıların üzerinde durdukları çok önemli bir konu olageldiği bütün kamu oyunca bilinmektedir. Özellikle, son zamanlarda bu konu etrafında, politikacılar tarafından adeta olimpik genişlikte bir yarışma sürdürülmektedir.

Gerçekte, ekonomik bir olay olan destekleme alımlarına, tamamiyle siyasi bir yön verilmekte ve politik amaçlara erişmenin önemli yollarından biri gözüyle bakılmaktadır. Çok defa bu fiatlar, kamu oyununda «siyasi fiat» olarak nitelenmiştir.

Destekleme alımlarına, neden bu kadar büyük önem verilmektedir? Bu sebepsiz değildir. Zira söz konusu alımlar belli başlı tarımsal ürünler için uygulanmaktadır. Ta-

rım'ın ise Dışticaretten sağlanan gelirinin % 75'ini, millî gelirimizin % 30'unu teşkil ettiğini, hele bu alanda çalışanların nüfusumuzun % 80'ini aştığını dikkate aldığımız takdirde, konunun taşıdığı önem, açıkça belirgin hale gelmektedir.

Biz bu kısa yazımızda destekleme alımlarında fiat politikasının nasıl tesbit edilmesi gerektiği, teşkilât ve koordinasyon ile tarım ürünlerinin istihsalı ve değerlendirilmesi konularına özetle değinmeye çalışacağız.

Önce, taban fiatı ve destekleme alımlarından ne anlaşıldığının belirtilmesi gerekmektedir.

Taban fiatı; belli edilen ürünlerde fiatların piyasada muayyen seviyeden aşağıya düşmesini önlenmek suretiyle, üreticinin yaşama seviyesine ve üretim gücüne katkıda bulunmak ve istikrarlı, da-

ha fazla ve kaliteli üretim yapmasını sağlamak amacına dönük olmak üzere Hükûmetçe, üreticilere garanti ve tesbit edilen asgari alım fiatlarıdır.

Destekleme alımları ise, taban fiatı tesbit olunan ürünlerin, Hükûmetin görevlendireceği kurumlar aracılığı ile yukarıda belirtilen amaca yönelik olarak taban fiatları üzerinden mübayaa edilmesidir.

Şimdi, destekleme alımlarında izlenmesi gereken fiat politikası üzerinde, kısaca duracağız.

Evvelâ, aklımıza şu soru gelmektedir :

Taban fiatları, ürünlerin maliyetlerine göre mi, yoksa (ihracı bahis konusu ise) dış piyasadaki fiatlarına göre mi tesbit edilmelidir? Ayrıca bu fiatlar ne ölçüde bir enflasyonist etki gösterecektir?

Yüksek fiat politikası uygulanan bir ekonomide, bir ürünün maliyetini oluşturan girdilerin fiatları da yüksek olacağından dış piyasa ile rekabet gücü ve olanağı yitilir. Öte yandan, bu tür bir fiatın yaratacağı enflasyonist baskı, üreticiyi de kısa bir dönem sonra olumsuz yönde etkileyecek ve nihayet bir kaos içine sürükleyecektir.

Statik olarak maliyet fiatları esas alındığı, dış piyasa fiat hareketleri gözönünde tutulmadığı takdirde, Hükûmetin nasıl olsa mali-

yete göre alımda bulunacağı düşüncesiyle üreticinin istihsalde hiç bir iyileştirme ve modernleştirme faaliyetinde bulunmayacağını da hatıra getirmemiz gerekmektedir. Sanayici ve tüccarda olduğu gibi üreticinin de bir risk payını hesaplaması ve ona göre gayret sarfetmesi gerekir.

Bu itibarla tarımda uygulanacak fiat politikası, hem üretkenliği artırıcı, hem de üretimde verimliliği yükselten girdilerin fiatlarının artmasını önleyici nitelikte olmalıdır. Dış piyasa ile ancak bu şekilde bir politika izlenmesi halinde olumlu ilişki kurulabilir ve rekabet olanakları yaratılabilir.

Bu fiat politikasının, üreticiyi daha fazla kaliteli ürün istihsalı için teşvik ederek gelir seviyesinin yükseltilmesine, fiatların istikrar kazanmasına yönelik olması lâzımdır. Aynı zamanda bu politikanın, tarım ürünlerinin birbirleriyle olan fiat ilişkilerini dedikkate alması zorunludur.

Tarım sektöründe maliyetin düşürülmesini, üretim ve verimliliğin arttırılmasını teminen geleneksel görgü döneminin kapatılarak üretim metodlarının modernleştirilmesi yoluna gidilmelidir.

Böyle bir politikanın uygulanması halinde, tarım ürünlerindeki fiat dalgalanmaları önlenmek suretiyle tarımsal ham madde işleyen

sanayi sektörü de müstakar çalışma imkânı bulur ve bunun neticesi, tarım ile sanayiın birbirlerini karşılıklı olarak olumlu bir yönde etkilemek olanağı gelişir.

Durumu özetlersek; destekleme alımlarında uygulanacak fiat politikasının amacının; her halde enflasyon baskısı yaratacak şekilde fiatların yüksek tutulması olmayıp, dış piyasa fiatlarının da dikkate alınması suretiyle rekabet gücü yaratılmasını teminen tarım giderlerinin maliyetlerinin düşürülmesini, üretimin iyileştirilmesini öngören ve fiat dalgalanmalarını önleyici nitelikte olan ve bu şartlar altında üreticiye âdil gelir payı düzenleyen bir taban fiatının oluşturulmasıdır; diyebiliriz. Taban fiatlarının ancak bu şekilde değerlendirilmesi, plân, hedef ve ilkelerine uygundur.

Bu konuda bir de şu husus üzerinde durulmasında, yarar olduğu kanısındayım :

Destekleme alımlarında acaba üreticinin elinde bulunan her kalite ve çeşit mal alınmalı mıdır- Bizce hayır...

Kanımıza göre destekleme yapılacak ürünlerin :

— Dış piyasanın aradığı standart, kalite ve miktarda olmaları,

— İç piyasada imalat sanayiinde ham madde olarak kullanıl-

maya uygun nitelik ve miktarda bulunmaları, ya da

— Dahilde tüketimin karşılanması veya sanayide kullanılması suretiyle madde ikamesi olarak dışticaretimizde döviz tasarrufuna imkân vermesi, lâzımdır.

Son olarak, destekleme alımlarında cari organizasyon ve koordinasyon konusuna (ki çok önemlidir.) kısaca değinelim.

Tarım ürünlerinin destekleme alımlarında muhtelif Bakanlıklar Tarım Satış Kooperatifleri Birlikleri ve İktisadi Delvet Teşekkülleri görevli bulunmaktadır. Tarım ürünlerinin değerlendirilmesinde bu üniteler arasında tam bir koordinasyon bulunduğu iddia edilemez. Her ünitenin uygulandığı strateji ve usuller ayrı olduğu cihetle, taban fiatlarının tesbiti değişik metodlara göre yapılmaktadır.

Bu itibarla, destekleme alımlarının yapılma şeklini, taban fiatlarının tesbit usulünü, hangi tarım ürünlerinin desteklemeye tâbi tutulması gerektiğinin tayinini, destekleme alımlarından doğan stokların satış ve eritilmesi tedbirlerini Hükûmete önermekle görevli uzmanlardan oluşacak yasal bir «KURUL» un vücuda getirilmesinde yalnız yarar değil, zaruret bulunduğu kanaatindeyiz.

Uluslararası para fonu'nun yakın zamanlardaki faaliyeti

Çeviren : Dündar MURADOĞLU

— Fon'un muameleleri çoğalıyor

— Çekmeler için kullanılan paralar artıyor

— «Stand-by» kredisinin altı yolunun onayı

— Fon altın karşılığı olan plasmanlarını ve mevduatını tasfiye etmektedir.

1972'nin ilk üç ayında Uluslararası Para Fonu'nun mali faaliyeti yeniden esaslı bir onarım ifadesi olmuştur ve mart ayı içindeki çekmeler bundan önceki herhangi bir altı ay zarfındaki çekmelerin çok üstüne çıkmıştır.

Üç ayın son kısmında çekmeler için kullanılan dört para - avusturya şilini, italyan lireti, japon yeni ve sterlin -, 1971 ağustosunda amerikan dolaarının konvertibilitesinin kaldırılmasından beri

Fon'un mübadelelerinde istimal konusu olmamışlardır. O zamandan beri Fon'un mübadeleleri, kanada doları, doyçe mark, fransız frangı ve daha önceki çekmeler için kullanılmış bazı belli paralarla yapılmış geri satın almalarla mesnet teşkil eden tasarruflara uygun olarak özel çekme hakları birimleriyle sınırlandırılmıştır.

Çekmeler, geri satın almalar ve Fon'un üye devletlerin paralarıyla varlığı

1972 nin ilk üç ayında, 11 üye devlet tarafından Fon'dan yapılan çekmelerin toplam tutarı 259,48 milyon özel çekme hakkına tekbül etmektedir; mukayese maksadıyla belirtmek istenirse, 1971 in son üç ayında 12 devlet tarafın-

(*) «Finances et Développement» adlı dergiden aktarılmıştır.

dan 195,95 milyon özel çekme hakkı ve 1971 yılı içinde 12 devlet tarafından 333,13 milyon tutarında özel çekme hakkı kullanılmıştır. Fon'un faaliyete geçmesinden itibaren 31/3/1972 ye kadar gayri safi satın almaların toplam tutarı ise 24.167,8 milyon özel çekme hakkını bulmuştur.

259,48 milyon özel çekme hakkının toplamı, 1.487.000 özel çekme hakkına, 943.650 özel çekme hakkına ve 2.153.000 özel çekme hakkına tekabül eden satın almaları ifade etmektedir ki bunlar Bolivya, Endonezya ve Tayland tarafından Kanada doları üzerinden Dördüncü Uluslararası Kalay Anlaşması gereğince hisselerine düşen düzenleyici stokların finansmanı için yapılmıştır. Taylandın satın alması bu ülke tarafından Fon kaynaklarının ilk kez kullanılmasına vesile olmaktadır. Bundan takriben bir hafta sonra Nijerya da, 1969 haziranında tesis edilen düzenleyici stokların finansmanını kolaylaştırmak amacıyla, 393.660 özel çekme hakkına eşdeğer tutarda Fransız francı satın almıştır. Bu satın almalar adı geçen ülkeye uluslararası kalay stoklarını tanzim etmek hususunda kendi payına düşeni yapabilmesi için onu finanse etmeğe yardımcı olmuştur.

Gözden geçirilmekte olan dönem zarfında Fon tarafından be-

nimsenen ve daha ziyade kendi iradelerinin dışındaki bazı koşullar nedeniyle ihracat gelirleri düşük olup dış ticaretleri geçici olarak açık veren ülkelerin finansman noksanlarını kapatmayı hedef alan bir sistem çerçevesinde dört satın alma daha yapılmıştır. Seylan, ülkenin başlıca ürünleri olan çay ve kavçuk ihracatı gelirlerinin geçici olarak azalması sonucu, 14,75 milyon özel çekme hakkına eşdeğer bir meblağ satın almıştır - 10 milyon özel çekme hakkı Doğu mark ve bakiyesi Fransız francı olmak üzere-. Arjantin, et ve hububat piyasalarının gayri müsait inkişafından ötürü 1971 de ihracatının azalması neticesi, 64 milyon Ö.Ç.H. na eşdeğer bir meblağ satın almıştır - 20 milyon özel çekme hakkı Kanada doları, 20 milyon özel çekme hakkı Fransız francı ve 24 milyon özel çekme hakkı Doğu mark olmak üzere -. Khmer Cumhuriyeti, iki yıl önce ülkede hoşnutsuzluğun yayılmasını izleyen üretimin ve ticari mübadelelerin azalması dolayısıyla hasıl olan ödemeler dengesi açığını kapatmak için 6,25 milyon Ö.Ç.H. na eşdeğer Fransız francı satın almıştır. Suriye Arap Cumhuriyeti, hava şartlarının müsait gitmemesinin bilhassa kuru tarımla elde edilen pamuk ürününün az olmasını tevlit etmesi, ihrac olunabilecek hububat fazlasının meydana gelmesini önlemesi

ve en çok, sürü hayvanları ihracatını kısması dolayısıyla hasıl olan ihracat gelirleri açığını kapatmak için, 12,5 milyon Ö.Ç.H. na tekabül eden - 10 milyon doyçe mark ve bakiyesi fransız frangı - bir meblağ satın almıştır.

1972 nin ilk üç ayı içinde Suriye Arap Cumhuriyeti, 12,5 milyon Ö.Ç.H. na eşdeğer tutarda - özel çekme hakkının 10,8 milyonu Kanada doları ve bakiyesi özel çekme hakkından oluşmaktadır - doğrudan doğruya bir satın alma daha yapmıştır. Bu çekmenin gayesi içi ekonomide olduğu kadar dış ekonomide de denge sağlanmasını amaçlayan bir programın uygulanmasına imkân vermektir. Bu, yetki mercilerince tatbik olunan çeşitli kalkınma tedbirleri dolayısıyla uluslararası rezervler üzerinde hasıl olan basınçların şimdilik azalmasını temin edebilmiştir.

1971 in ilk üç ayı zarfında geri satın almaların toplam tutarı, 830,6 milyon özel çekme hakkı iken, 1972 nin aynı döneminde 122,8 milyon Ö.Ç.H. na erişebilmiştir. Fon'un faaliyete geçmesinden 31/3/1972 ye kadar yapılan geri satın almaların toplam tutarı 14.241,6 milyon Ö.Ç.H. na avrmaktadır. 1 Ocak 1972 - 31 Mart 1972 dönemi içinde en önemli üç geri satın alma sırasıyla, Dominik Cumhuriyeti (18,7 milyon Ö.Ç.H. na eş-

değer), Filipinler (17,5 Ö.Ç.H. na eşdeğer) ve İran (31,2 milyon Ö.Ç.H. na eşdeğer) tarafından yapılmıştır. Bu geri satın almalarda en çok kullanılan paralar doyçe mark (49,3 milyon Ö.Ç.H. na eşdeğer), fransız frangı (27,9 milyon Ö.Ç.H. na eşdeğer) ve Kanada doları (27,1 milyon Ö.Ç.H. na eşdeğer) olmuştur. Bu işlemlerin geri satın alınması için kullanılan diğer tediyeye vasıtaları özel çekme hakları (11 milyon birim) ve altındır (0,6 milyon özel çekme hakkı karşılığı).

Mart sonunda çekmelerin toplamı 3,775 milyon özel çekme hakkına varmıştır, mukayese maksadıyla belirtmek istenirse, bir yıl önce aynı dönemde 4.157,5 milyon Ö.Ç.H. na ve 1968 yılında, rekor bir düzey ile, 5.654 milyon Ö.Ç.H. na erişmişti. 1972 mart ayı sonunda Fon'un özel çekme haklarına eşdeğer olarak ifade edilmiş ve çeşitli paralardan oluşan varlığı aşağıda gösterilmiştir: belçika frangı, 51,9 milyon Ö.Ç.H. ki bu Belçika'nın kota payının % 8i etmektedir; Kanada doları, 754,8 milyon Ö.Ç.H. ki bu Kanada'nın kota payının % 69 una tekabül etmektedir; fransız frangı, 1.051,6 milyon Ö.Ç.H. ki Fransa'nın kota payının % 70 ine muadildir; doyçe mark, 507 milyon Ö.Ç.H. ki Almanya'nın kota payının % 32 sine eşdeğerdir; italyan liri, 643,3 milyon Ö.Ç.H. ki İtalya'nın kota payının % 64 ü etmektedir;

Japon yeni, 680,2 milyon Ö.Ç.H. ki Japonya'nın kota payının % 57 sine tekabül etmektedir; hollanda florini, 58,7 milyon Ö.Ç.H. ki Hollanda'nın kota payının % 8 ine eşdeğerdir; sterlin, 3.272,4 milyon Ö.Ç.H. ki Birleşik Krallığın kota payının % 117 sine tekabül etmektedir; amerikan doları, 6.114,1 milyon Ö.Ç.H. ki A. Birleşik Devletlerinin kota payının % 91 ine eşdeğerdir.

Özel Çekme Hakları

1972 nin ilk üç ayı içinde Özel Çekme Hesabının yedi iştirakçisi - Arjantin, Mısır, Mali, Sudan, Tanzania, Zair (eski adı ile Kongo) ve Zambia -, Fon tarafından önceden tayin edilmiş ortakların paralarından başka olarak mübadeleler sırasında toplam 109,4 milyonluk özel çekme hakkı kullanmışlardır. Özel çekme hakkı almış olan ülkeler şunlardır; Almanya, Fransa, Yunanistan, İzlanda, İsrail, İtalya, Japonya, Yeni Zelanda, İngiltere, Tunus ve Türkiye.

Bu üç ay zarfında, özel çekme haklarını Genel Hesap için yapacakları geri satın almalarda kullanan 12 iştirakçiden gelen 25 milyon Ö.Ç.H. ve Fon'un kaynaklarından yararlandırıldıklarından dolayı komisyon ödeyen 30 iştirakçi tarafından yatırılan 12 milyon Ö.Ç.H. Fon'un Genel Hesabına alacak geçirilmiştir. 1972 martında 6 iş-

tirakçi Fon'un Genel Hesabından, Tüzükte yer alan ve iştirakçilerin kendilerine verilen ödeneklere nazaran asgari % 30 nispetinde alacakları bulunması zorunluğu hususundaki bir hüküm uyarınca 45,4 milyon özel çekme hakkı elde etmişlerdir. Genel Hesap bundan başka 1 iştirakçiye, kendisinin evvelce muvakkat bir geri satın almayı tediye etmek için almış olduğu 14 milyon tutarında bir özel çekme hakkını ödemiştir.

31 Mart 1972 de Genel Hesabın özel çekme haklarından oluşan alacakları 466,4 milyon Ö.Ç.H. na varmaktaydı.

«Stand-by» Kredi Yolları (*)

1972 nin ilk üç ayı içinde Fon, toplamı 143,75 milyon özel çekme hakkının karşılığını teşkil eden altı «Stand-by» kredi yolu onaylamıştır.

«Stand-by» yolundaki kredilerden Fon tarafından Kore'ye açılan 30 milyon Ö.Ç.H. na muadil kredi bu ülkede, hızlı bir ekonomik genişleme dolayısıyla 1960 sonları-

(*) «Stand-by» kredisinin özelliği, beklenmedik durumlarda ve kısa süreli olarak kullandırılan bir tür yedek kredi mahiyetinde oluşudur. (çevirenin notu)

na doğru hasıl olan enflasyonist baskıları azaltmak maksadıyla bazı tedbirlerin icra safhasına konulmasına yardımcı olmak için verilen bir seri kredinin sonuncusunu teşkil etmektedir. Kore'nin 1972 yılı için finansman programı bilhassa, uluslararası parasal durumdaki kararsızlık nedeniyle ve kısmen ihracattaki taple azalmasını tevlit eden ödemeler dengesi üzerindeki taz-yiklerin hafifletilmesini istihdaf etmektedir.

«Stand-by» kredisi yolu ile Ni-karaguaya verilen 10,75 milyon özel çekme haklık kredi bu ülke-ye, memleketin rezerv durumunu ıslah ve bilkuvve tahditlerden mu-a-f bir kambiyo rejimini muhafaza etmek suretiyle en uygun ve en yüksek ekonomik gelişmeye eriş-meyi amaçlayan bir programın ger-çekleştirilmesine imkân sağlayabilmektedir. Bu program son iki yıldan beri bu politikanın kullanıl-masına devam etmektedir. 1971 de Nikaraguanın ekonomisi ve ihraca-tı, dünya kahve fiatlarından dolayı bir azalma hissetmiştir.

Liberyaya, bu ülkede devletin mali durumunun takviyesi ve top-yekûn talebi ve ithalâtı makul bir yükselme düzeyinde tutmayı sağ-lamak suretiyle mevcut ekonomik gelişmenin temellerini kurmak maksadıyla gerekli tedbirleri ala-bilmesi için 4 milyon özel çekme haklık bir kredi yoluna müsaade

edilmiştir. Ülkenin, demir cevhe-ri ve kavçuk gibi başlıca iki ihraç ürününün geliri, 1971 de dünya piyasasındaki fiatların gayrı müsa-it olarak inkişafı neticesinde çok azalmıştır.

Brezilyaya, mali durumunu sağlamlaştırmak amacıyla bazı programları gerçekleştirebilmesi için verilen 50 milyonluk özel çek-me hakkı kredi yolu bu ülkeye aç-ılan sekizinci kredi yoludur. Bütçe konusu ve fiat yükselişi gidişatını gitgide yavaşlatmak, ekonomik ge-lişmeyi yüksek bir düzeyde tutmak ve ülkenin döviz rezervi durumunu daha çok ıslah etmek amacıyla 1972 programı, daha önce uygula-nan ihtiyatlı politikaları izlemektedir. Bu son yıllarda tespit edilen yüksek bir ekonomik gelişme se-viyesi 1971 de de devam ettiril-miştir.

Sudan'a tahsis edilen 40 mil-yon özel çekme haklık bir kredi yolu, bu ülkenin ödemeler denge-si durumunu düzeltmeğe yönelmiş bi rprogramın gerçekleştirilmesine imkân verebilecektir. Yıllardan be-ri Sudan ekonomisi gerek iş ke-simdeki, gerekse dış sektördeki dengesizliklerden dolayı elverişsiz bir duruma gelmiştir. Hükûmet o-lağandışı bütçe tedbirleri almış ve 1972 temmuzunda faaliyet dönemi başlayan bütçeyi önemli bir cari harcamalar fazlalığından kurtarma-yı amaçlamıştır. Hükûmet, pamuk

ve arap zamkı dışındaki malların ihracının teşvikini v eithal talebini kısmayı istihdaf eden tedbirleri öngörmektedir.

Fon'un Altın Plasmanları ve Mevduatı

Fon, şubat ayında, A. Birleşik Devletlerinin talebi üzerine, A. Birleşik Devletleri Hazine bonolarına plasman yapmağa son vermeğe ve New-York'taki Federal Reserve Bank'ta bulunan genel altın hesabını tasfiye etmeğe karar vermiştir. Fon buna paralel olarak, İngiltere Bankası'ndaki genel altın hesabını da tasfiye etmiştir. Bu üç muamele neticesinde Fon tarafın-

dan geri alınan altının toplam tutarı 569,7 milyon özel çekme hakkına eşdeğer 16.278.485,547 ons saf altını ifade etmekteydi. Bu toplam üzerine A. Birleşik Devletlerinden, 400 milyon dolar A. Birleşik Devletleri Hazine bonosu satışı karşılığında ve bu bono hasılatını 1956-960 dönemi zarfında yapılan birçok anlaşmalara plase etmek amacıyla 11.428.329,237 ons saf altın geri satın alınmıştır ki bu, A. Birleşik Devletlerine satılan altın tutarının yarısına muadil bulunmaktadır. Diğer yarısı (400 milyon dolar) 1970 eylülünde toplam plasmanın bir kısmının süresi bittiğinde geri satın alınmıştır.

Kurtuluş Yolumuz

T U R i Z M

Osman ACAR

Modern ve Avrupai yaşantıya özenen her geri kalmış ülke gibi, memleketimizde de köye ve kasabaya yerleşmiş nüfus şehirlere kaymaktadır. Avrupa ve Amerika'da ise ters hareket başlamış ve şehirden kaçmak isteyenler çoğalmakta köylere yerleşenler ekspres vasıtalarla ana merkezlere bağlanmaktadır.

Memleketimizde tarım sektörünün Milli Hasıladaki nispeti % 80 den % 45 düşmüş bulunmaktadır. Sanayileşiyoruz, fakat ALT YAPI hizmetleri yeterli değil, şehire göçen nüfusu karşılamaya hazır değiliz. Gecekondu problemi büyük şehirlerimizin üzerine çökmüştür.

Diğer bir problem kaliteli eleman yetersizliği, SEVK ve İdareci bütün bu problemler içinde gemisini yürütme mecburiyetindedir, ama ne pahasına : KENDİNİ HAR-

CIYARAK. Her aksilige o çare bulacak, her önemli işi kendi yapacak, daimi bir tansiyon ve yorgunluk içinde bitmeyen işlerin kurbanı olarak didinecektir.

İktisatçı arkadaşlar, muhtelif sektör ve işyerlerinde sevk ve idareci, bankacı, muhasebeci, müfettiş olarak mesuliyetli bir yorgunluk, bıkkınlık ve çoğu zaman bir moral ezikliği içindedirler.

İş hayatında 15 - 20 sene çalışmış bir arkadaşımızın, kendisine şu suali sorması icap etmektedir :

1 — Maddi bakımdan orta veya iyi bir seviyedeyim. Tecrübem ve muhitim var - işimde tanınıyorum, mesleki yönden elimden geleni yapmış durumdayım.

2 — Sıhhatım orta seviyede, aynı devre arkadaşlarımdan hastalanan ve hatta aramızdan ebediyen ayrılanlar oldu. Son zamanlarda da

bende bir çöküklük var, iştahım yok, çabuk kızıyorum, gece iyi uyuyamıyorum vs.

3 — Aynı tempoda hayatıma devam edersem bu bana ne kazandıracak? Maaşım biraz daha artacak, hırslım artacak, daha konforlu bir hayat yaşıyacağım bir araba, bir televizyon vs. FAKAT sıhhatim ne olacak, onda bir düzelme mi, yoksa aksine daha kötü durumlara mı düşeceğim?

Tehlikeyi önlemek için bir karar almak imkanı yok mu? Hayat, bir kere yaşanan bir rüya diyorum - Orta yaşı geçtikten sonra daha bilinçli ve daha sağlık kurallarına uyan bir yol seçip gene de memlekete ve kendimize faydalı olabilecek bir imkân var mı? BİZ VAR DİYORUZ VE ŞU ÇAĞIRIYI YAPIYORUZ :

1) Artık yorulunuz... İstanbul ve Ankara; artan nüfusu, kirlenen havası-mazot yüzen denizi-trafiği-işlemiyen telefonu-akmıyan suyuartan pahalılığı ile sizi yoruyor.

2) Bütçenizi ayarlayamıyorsunuz. İhtiyaçlar, bitmiyen arzular sizin sınırlarınızı yıpratmaktadır.

3) 20. Yüzyılın, insanın sınırları, işinizdeki dertler-evinizdeki huzursuzluk, bir de yukarda bahis ettiğimiz problemlerin yükü altında kalınca ülser-hazımsızlık-bağırsak

tembelliği - çarpıntı - halsizlik - romatizma, bizi etkisi altına alıyor. Günde iki paket sigara, işten eve, evden işe koşuşma, tembelleşen adaleler, şişmanlayan - adalesiz vücutlar netice; çirkinleşen insanlar, suratlar asık yorgun vücutlar - herşeye sinirlenen üzülen sizler ve bilzer. Bir yol bir çare aramıyacak mıyız?

Netice = İstanbul'dan - Ankara'dan kaçmak gerekli ama nereye? Antalya - Alanya - Erdek - Marmaris mi? Tekaütlüğünüzü, yaz tatillerinizi, sıhhatinizi düşünerek bir karar alacaksınız.

Biz size Bodrum'u teklif ediyoruz..

BİZ SİZE BODRUM'u VE TURİZMİ TEKLİF EDİYORUZ.

— NİÇİN B O D R U M —

Türkiye senede 150.000 turistten, On senede bir milyon Turiste erişti, fakat Akdeniz memleketlerine göre bu rakam çok önemsiz. GÜNEŞ ve temiz DENİZİ arayan Kuzey Avrupaya verecek çok şeylerimiz var.

Son yıllarda Turizm Bakanlığı ciddi çalışmalar ve yardımlar yapmağa başladı. Son çıkan PANSİYONCULUK KREDİSİ buna bir örnek teşkil ediyor. Meseleler ciddi ve bilinçli şekilde ele alınıyor, plânlama yapıyor, fizibilite etüt-

leri ön plana geçiyor.

Türkiyemiz çeşitli bölgeleri ve Turisti çekmedici imkânlarıyla bakir bir zenginlik içinde. Folklorda dünyada birinciyiz, Su altı hazineleri en zengin bizde M.Ö. 12.000 seneye çıkan modern zihniyetle planlanmış yerleşme yerleri KÜLTEPE KARATEPE HACILAR, vs. Medeniyetin beşiginin Anadolu olduğunu ispat ediyor.

TURİZMDE NELERİMİZ EKSİK:

1 — Bu sektöre sermaye temeryüzü az. RODOS adasındaki yatırım ve yatak adedi bütün Türkiyeden daha fazladır. 2 — Boş kış aylarını değerlendirmek için ekonomik çareler ve yan tesisler için etütler yapılmamıştır. (GIDA KÜRLERİ - KAPLICA TURİZMİ - BEYNELMÎNEL DİYABET Merkezleri gibi). 3 — Dış piyasalarda reklâm yetersizliği, ve devletin bu hususta gereken önem ve bilgiye haiz olarak tanıtma yapamaması. 4 — Turistin arzu ve temayüllerini bilen kaliteli personelin mevcut olmayışı. Turizm ferdi temasla gelişir ve bir çok problemler personelin anlayış ve olgunluğu sayesinde bertaraf edilir. Bir turist gurubunu Anadolu'da gezdiren bir TERCÜMAN REHBERİN önem ve yaptığı katkısı, bu meslekte olanlar çok iyi bilirler.

Bir iktisatçı olarak NİÇİN TURİZM? sualine en iyi cevap şudur:

ÇÜNÇÜ TURİZMDE, İYİ BİR MÜTEŞEBBİS : İMALATÇI - TOPTANCI VE PERAKENDECI KARINI TAMAMEN ELDE EDEBİLİR VE BÜTÜN HİZMETLERİNİ PERAKENDE FİYATINA İHRAÇ ETMİŞ SAYILIR.

Bir misal verelim. Memleketimizden gıda maddesi ihracı, standartlara uygunluk zorluğu, ambalaj ve nakliye zorlukları ve güçlükler dolayısıyla çok zor iken, Turistlere lokantada yemek verirken bütün yediklerini perakendeci fiyatına bir de lokantacının karı eklenerek İHRAÇ EDİLMİŞ olmaktadır.

Bu durumda memleketimizi TURİZM İMKANLARIMI ZYÖNÜNDEN Tetkik edip bazı kararlara varmamız uygun olacaktır.

A — İSTANBUL VE MARMARA BÖLGESİ :

Uçak, gemi, tren, otobüs ve özel otoyla gelen Turistler, öncelikle bu bölgeye gelir ve 3-5 gün geçirirler. İstanbul'da yatak ihtiyacı bu yönden daimi olarak artmaktadır. Şehirden dışarıya taşan Turistik tesisler birde İstanbul'luların denize girme ihtiyaçlarına cevap verme sorunu yüklenince Marmara sahilleri şehirden farksız apartman katlarıyla dolmakta ve plansız ve zevksiz bir gelişme göze çapmaktadır. Bu bölgede mevsim 2-3 ayı geçmez, deniz ekseriya te-

miz olmayıp, kuzey rüzgarlarının daimi tesiri altındadır. Bölge pahalı bir yaşantıya sahip olup, yabancılara hakiki Türkiye'yi öğretecek ve tatıtacak nitelikte değildir.

B — EGE SAHİLLERİ VE KUŞ ADASI : Çanakkale, Truva, Ayvalık, Foça, Bergama, İzmir yolu KUŞ ADASIN da nihayet bulur ve BURSA üzerinden İstanbul'a dönüş programıyla klasik 5 ilâ 7 günlük EGE TURU nu Turistlere sunar. Daha çok HELLENİSTİK değerler ve kalıntılar, bu turda önemlidir.

C — BÜYÜK ANADOLU TURU : Ege turunu DENİZLİ Pamukkale, Antalya, Alanya, Konya, Kayseri, göreme, Ankara üzerinden İstanbul'a getirirseniz 15 - 20 günlük Anadolu Turu meydana çıkmış olur. Bu tur SELÇUK medeniyetini HİTİTleri, MEVLANA yı Turiste öğretirken, tabiat güzellikleri yönünden PAMUKKALE / SİDE / GÖREME gibi hazinelerimizi tanıtmış olmaktadır. Türkiye'yi iyi tanıtmak bu turla kabil olur.

D — DOĞU BÖLGESİ : Elazığ ve Harput, Erzurum ve Ağrı, Van ve Ahdamar adası - Diyarbakır ve Maraş, Adıyaman ve NEMRUT dağı, ancak genç Turistlerin göze alabilecekleri bölgelerdir. Bu bölgelerdeki Turizm gelişmesi uzun seneler ve yatırımları gerektirmektedir.

E — KARADENİZ BÖLGESİ :

Gemi yolcuları için enteresan bir Turdur. Trabzon ve SUMULA manastırı, Çay bahçeleri - Fındık ve Tütün PONTÜS krallığı kalıntıları Turistleri cezbetmektedir. Deniz mevsimi 2 ay olup, devamlı turist ikameti için uygun bir bölge değildir.

F — MUĞLA BÖLGESİ, BODRUM Marmarais ve Fethiye'ye içine alan bu bölge büyük gelişmelere namzetir. En önemli karakteri YUNANİSTANA AÇILAN KAPI olmasıdır. Halen 3 milyon Turist cezbeden bu komşumuz bizden 3 misli daha ilerde demektir. Kuzey memleket Turistleri sakın, ucuz, güneş memleketi diye senenin 6/8 ayında Yunan adalarına bilhasna RODOS a akmaktadırlar. Eylül ekim aylarında bile Rodosta 80.000 turist'in mevcut olması özenilecek bir husustur (Bu aylarda yekûn Türkiye'deki Turist sayısı rakkama ulaşamaz)

Yunanistana akan bu sel Marmarais ve Bodrum'dan Türkiye'ye girmektedir. Bizim yapamadığımızı Yunanistan yaptığına göre, en yakın yol, Yunanistan'ın yarattığı bu akından istifade etmektir.

Muğla vilâyetinin bütün avantajlarına rağmen iki zayıf noktası vardır : 1 — YATAK SAYISI 2 — ULAŞIM İMKANLARI

1 — YATA K SAYISI : 1973 ten

itibaren bu durum değişmeye başlayacaktır. AKTUR AŞ Bodrumda 5000 ve karşı sahillerde DATÇA da 10.000 yatak, DEMİR sitesi Bodrumun kuzey sahillerinde 1000 yatak için inşaat faaliyetlerine başlamışlardır. Ayrıca bir çok tesislerde kuruluş halindedirler.

2 — ULAŞIM? Muğlada yeni bir beynelminel hava meydanı planlanmış ve İstanköyde 1973 te açılacak yeni bir meydan faaliyete geçecektir.

Ni ç i n B O D R U M

1 — Bodrumun yarı nüfusu İstanköy, Girit, Rodos gibi Yunan adalarından göç etmiştir. Uyanık, sempatik, temiz, misavirperver ve Turiste önem veren bir görgüye sahiptirler.

2 — İKLİMİ : senenin 8-9 ayı deniz suhuneti 18° nin üzerinde olduğundan rahatlıkla deniz sporlarına elverişlidir. Yazın kurak geçmesine rağmen daimi bir İMBAT rüzgarı, Antalya - Alanya - Marmarise nazaran, Bodrumda çok daha rahat bir yaşantı sağlamaktadır.

3 — Geçim KOLAYLIĞI : Bölge gayet münbit ve turfandacı olup gıda maddeleri ve balık ucuzdur. Bölge BAL yönünden zengindir, mandalin ve portakal boldur. Şehirde bir soğuk hava deposu her türlü gıda maddelerini depolıyabilir.

4 — TABİİ GÜZELLİKLER : a) KARAADA 1/2 saat motorla gidilen, deniz den kaynıyan sıcak kükürtlü ılıcasıyla meşhurdur.

b) GÖKOVA KÖYÜ : 65 km uzunluğundaki bu koy dünyanın en güzel yerlerinden biridir. 3 gün motorla bu koyda yapacağınız bir gezinti, size unutulmaz anılar sağlayabilir. SİDERA ADALARI - KLEOPATRA PLAJI VE İNGİLİZ LİMANINI zikretmeden geçemiyeceğiz.

c) AKYARLAR / BÂLA / GÜMBET PLAJ VE KAMPİNG SAHASI / YALIKAVAK / GÜMÜŞLÜK / KARATOPRAK / GÖLKÖY / TORBA gibi yarımadaının sahil köyleri herbiri ayrı güzellik ve tertemiz denizini turistlere arz etmektedir.

TURİZM POTANSYELİ

Ankara ve İstanbuldan Bodruma aşık olup her sene gelen misafirlerden başka İSTANKÖY adası yeni meydanı ve otelleriyle ikinci bir RODOS olmaya namzettir. İstanköye akacak bu turistlerin Türkiyeye çıkış noktaları Bodrumdur.

Konfeksiyon ve sandalet imali yanında hediyelik eşya gelişmiştir, Pansyonculuk en karlı bir geçim kaynağıdır. 8 ilâ 10 yataklı bir pansiyon 4/5 ay günde ortalama 100 ilâ 150 TL gelir sağlamaktadır.

Bu bölgede iki sene kalmış ve

bütün imkân ve hususiyetleri tetkik etmiş bir arkadaşınız olarak Mezunlar Cemiyetimizin desteğiyle Mayıs ayında bölgeye 4/5 günlük bir gezi tertiplemiş bulunuyoruz. Bu hususta şimdiden hazırlıkta

bulunmanızı rica ederken, bu gezimizin bölgede bir yatırım planlanması hususunda, ilk bir adım olacağını belirtmekte fayda mülâhaza etmekteyiz. KURTULUŞ ÇAREMİZ TURİZM OLMALIDIR.

peçya

Ayın iktisadi - mali - hukuki sosyal mevzuatı

Derleyen : Mehmet EMANET

Danıştay içtihatları :

4. Daire, 12.1.1965 - E: 1965/49- K: 1965/24

Mükellef 1,5 yıl evvel ikâmet adresini değiştirdiğini Vergi dairesine dilekçe ile bildirmiş bulunduğu göre ilânen tebliğ hükümsüzdür.

(...5432 sayılı Vergi Usul kanunu'nun 83 ve 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 93 cü maddesinde adresi bilinenlere tebliğatin posta vasıtası ile ve adresi bilinmeyenlere ilân yoluyla yapılacağı ve mezkûr kanunların 91 ve 101 inci maddelerinde ardes değişikliğinde bildirilen ve yoklama fişinde tespit edilen adreslerin bilinen adreslerden olduğu zikredilmiştir.

Diğer taraftan 5432 sayılı V.

U.K. nun 147 ve 213 sayılı V.U.K. nun 157 nci maddesinde ise bilinen iş ve ikametgâh yeri adreslerini değiştiren mükelleflerin yeni adreslerini vergi dairesine bildirmek mecburiyetinde oldukları hüküm altına alınmıştır.

Mükellef duruşmada ihtilâflı yıla ait muamelatın Vergi kontrol Memurluğunca incelenmesinden 1,5 sene evvel bağlı olduğu Vergi dairesine verdiği dilekçesiyle ikametgâhını değiştirdiğini ve yeni adresini bildirdiğini, bu dilekçenin vergi dairesindeki dosyasında mevcut olduğunu, keyfiyetin yoklama fişiyle de tespit vetevsik edildiğini, esasen ödeme emrinin de bilinen en son adresine tebliğine tevessül edilmeden ilanen yapılan tebliğatin usulsüz olduğunu iddia ve beyan

eylemiş ve bu hususdaki iddialarını İtiraz ve Temyiz komisyonlarına da dermeyan etmiş olduğuna göre Komisyonlarca mükellef, iddiaları tahkik ve tespit olunmaksızın ilânen yapılan tebliğatta usulsüzlük olmadığından bahisle, itirazının reddinde.

4. Daire, 30.11.1971 - E. 1970/9708 - K, 1971/7808

Sadece ünven değişikliği, yeni bir işe başlandığı anlamını taşımaz. Evvelce tastik ettirilen defterlerin kullanılmasında kanuna aykırılık yoktur.

«Olay : 1968 takvim yılıyla ilgili olarak mükellef adına kesilen usulsüzlük czasını «Plastiran Adi Kom. Şti. A. B. ve Ortaklıkları» adlı şirketin 8.11.1968 tarihinden itibaren, 24.2.1969 tarih ve 3591 sayılı Ticart sicili Gaztsi il «Nvtron Mammülleri satışı adi Komandit Şirketi E. L., A. B. ve ortakları» şeklinde ünvan değiştirdiği ve şirkete yeni ortak alınarak ortaklık mukavelesinde de gerekli değişikliğin yapıldığı; mücerret ünvan değişikliğinin kanuni anlamda yeni bir işe başlama anlamını taşımayacağı bu nedenle başlangıçta kanuni suretinde tastik ettirilen defter kayıtlarının usulüne göre kapatıldıktan sonra yeni şirket tarafından kullanılmasında kanunsuzluk olmadığı gerekçesiyle terkin eden ve ortaklığa yeni bir şerik alan şirketin bu

hususları tescil ve ilân etmesi gerekeceği 213 sayılı Kanunun 221 inci maddesindeki yeni mükellefiyete girenler ibaresiyle bu hususların kastedildiği ünvan değişikliği yapan ortaklığın yeni defter tastik ettirmesi gerekeceği kesilen usulsüzlük cezasının yerinde olduğu iddia olunarak bozulması isteginden ibarettir.»

(...Temyiz komisyonu kararı aynı gerekçe ve nedenlerle yerinde görüldüğünden vergi dairesi müdürlüğünce açılan dava 30.11.1971 gününde oybirliğinde reddedilmiştir.)

4. daire, 13.2.1971 - E: 1970/5683 - K : 1971/871.

Komisyoncudan belge alınmışsa nakliyeciden fatura almak ve istemek mecburiyeti yoktur.

(...Olayda, malsahibinin satılmak üzere nakliyeciy vasıtasıyla ödeyen komisyoncudur. Komisyon gönderdiği malları satmak üzere cı ödediği nakliye ücretlerini, düteslim alan ve nakliye bedelini zenlediği satış faturaları altında, diğer giderlerle beraber göstermekte, malsahibide bu belgelerle istinaden hasılat ve gider kayıtlarını tesis etmektedir. O halde defterdeki gider kaydı komisyoncu tarafından gösterilen belgeye dayanan malsahibinin, nakliyeciden fa-

tura almak ve istemek mecburiyeti bulunmamaktadır.

Yukarıdaki nedenlerle davacı iddialarının reddine 13.2.1971 gününde oybirliğiyle karar verildi.)

BAĞ-KUR GİRİŞ KESENEĞİ VE SİGORTA PRİMLERİ YILLIK TİCARİ GELİRDEN İNDİRİLECEK

4. Daire, 26.1.1971 - E. 1970/
5919 - K: 1971/468

**Geç fatura kesen ve alanlar
için usülsüzlük cezası uygulanmaz.**

(...213 sayılı V.U.K. nun 353 ncü madesinde özel usülsüzlük cezası, fatura ve benzeri evrakı vermeyen ve almayanlar için öngörülmüş, geç fatura veren ve alanlar için ceaz kesilmesinden söz edilmemiştir.

Gene anılan kanunun faturanın şeklini tayin eden 230 ncü maddesinde fatura bulunacak malumat arasında sayılan, satılan malların faturanın düzenlenmesinden önce teslim edilmesi halinde teslim tarihinin yazılması gerektiğine ilişkin hüküm göstermektedir ki malların teslimden sonrada faturanın düzenlenebilmesi mümkündür. Ancak, yapılan iş veya satılan emtia karşılığında verilmesi gereken faturanın yapılan iş ve veya satış-

tan ne kadar sonra verilmesi veya alınması gerektiğine dair kanunda hüküm bulunmamaktadır.. Bu bakımdan geç fatura veren davalı adına kesilen usülsüzlük cezasını kaldıran Temyiz Komisyonu kararında isabetsizlik görülmemiştir.

Yukarıdaki nedenlerle davacı iddialarının reddine 26.1.1971 tarihinde çoğunlukla karar verildi.)

Maliye Bakanlığınca 14 Mart 1973 tarihli Resmî Gazete'de yayınlanan bir bildiri ile, Bağ-Kur kapsamına giren serbest meslek erbabınca Bağ-Kur'a ödenen giriş keseneği ve sigorta primlerinin yıllık ticarî kazançlardan indirilmesi konusu ile ilgili olarak yapılacak işlemlere dair bir açıklamada bulunulmuştur.

Söz konusu bildirinin tam metnini aşağıda yayımlıyoruz:

GELİR VERGİSİ GENEL TEBLİĞİ SİRİ NO : 110

«1479 sayılı Bağ-Kur Kanununun 49/3 üncü maddesi hükmünün uygulanmasında tereddüt edilmekte olduğu anlaşıldığından, bu konuda aşağıdaki açıklamanın yapılması gerekli görülmüştür.

193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun safi ticari kazancın tespitinde indirilecek giderlere ilişkin 40 ıncı maddesinde, teşebbüs sahipleri tarafından kendileri için emek-

li ve yardım sandıklarına veya sigorta şirketlerine ödenen emekli aidatı ve sosyal sigorta primlerinin gider yazılmasını öngören bir hüküm yer almamakla beraber: 1479 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu (Bağ-Kur) Kanununun 49 uncu maddesinin 3 üncü fıkrasında, sigortalılarca ödenen giriş keseneği ve sigorta primlerinin vergi uygulamasında gider olarak yazılabileceği hükmüne bağlanmıştır.

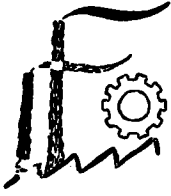
Bağ-Kur Kanununun bu hükmü karşısında, anılan kanun uyarınca ödenen giriş keseneği ve primlerin teşebbüs sahipleri tarafından hesaplara gider olarak yazılması gerekmekte ise de, söz konusu Bağ-Kur giriş keseneği ve primlerinin doğrudan doğruya kayıtlara gider olarak intikal ettirilmesi halinde, özellikle ortaklıklarda, her bir ortağın ortaklıktaki kâr payının her zaman eşit olmayacağı; ödenecek giriş keseneği ve primlerin seçilen aylık gelir basamağına göre değişebileceği ve bu nedenlerle de safi ticari kazancın tespitinde bazı güçlükler ve sakıncalar doğabileceği açıktır.

Bu durumda :

1 — Bağ-Kur giriş keseneği ve sigorta primlerinin Gelir Vergisi Kanununun 89/1. maddesi hükmüne paralel olarak, gelirin elde edildiği yılda ödenmiş olduğunun tevsik edilmesi kaydıyla, mükellef tarafından ticarî kazançları dolaşısıyla verilecek yıllık beyanname-de bildirilen gelirden indirilmesi :

2 — Adî komandit şirketlerinin komanditler ortakları ile limited şirket ortakları hakkında da yukarıdaki esaslar dairesinde işlem yapılması :

3 — Bağ-Kur Kanunu kapsamına giren serbest meslek erbabının. Gelir Vergisi Kanununun 68/8 inci madesi hükmüne dayanarak hasılatlarından emekli aidatı veya sosyal sigorta primi indirmemiş olmaları ödedikleri Bağ-Kur giriş keseneği ve primlerini gider yazmaları gerekmekte ise de yukarıda belirtilen nedenler karşısında, bu kimselerin de, Bağ-Kur giriş keseneği ve primlerini serbest meslek kazançları ile ilgili olarak verecekleri yıllık beyannamelerinde gösterdikleri gelirden indirmeleri, uygun bulunmuştur.»

Seroptimistlerin bir konferansından

ZERRİN GÜÇ

Turizm bir ekonomidir. Turizm bir endüstridir. Bütün bu gerçeklerin, uygulama alanında başarıya ulaşabilmek için, yaygın bir eğitim, bilinçli bir propaganda yeterli kuruluşlarla, toplumsal şuurun ve davranışların, bu amaca yöneltilmiş olması gerekir.

Bir değere sahip olmak yetmez. Bu değerlere sahip olan, onu herkesden fazla tanınmalıdır; tanıtabilmelidir. Bu da, Millet'in kitle olarak, toplum eğitimi ile uyarılmış olmasına bağlıdır.

Türkiye, coğrafi özellikleri ile, tarihin en eski devirlerinden itibaren, bir çok millet ve medeniyetlerin beşiği olmuş, en değerli eserleri bağrında saklamış ve saklama-

maktadır. Dünya milletleri, efsanelerini, hayranlıkla okumakta, bilim dünyası yeni buluşlar için, bilimsel kazılar, etütler yapmakta, ciltlerle eserler yayınlamaktalar.

Öyleki, gelen turistlerin ellerindeki kitaplar, bizim kendi ülkemizde bilmediğimiz bir çok yerler ve anıtlarların özelliklerini geniş açıda ele alıyor. Bizlerden sormak istedikleri herhangi bir basit soruya, bizzat o topraklar üstünde oturan halk, hatta kültürlü gençler bile cevap veremiyorlar. O kadarki yakın geçmişte yaşayan, Ömer Seyfettin'in kan kardeşi ile anlattığı güzel Gönen'e, yolunuz düştüğün zaman, Ömer Seyfettin'in evini sorarsanız, genç ve kültürlü kimseler bile, Ömer Seyfettin adını ta-

şıyan okullarından bahsedecek fakat evini gösteremiyecektir.

Bu gün, bilim dünyası, Grek ve Latin medeniyetlerinden çok evvel var olan medeniyetlerin tarihini yazıyor. Bu bilimsel araştırmalarda bizim topraklarımız üzerinde yapılan kazı ve incelemeler önemli bir yer tutuyor. Yazık ki bizler bu bilimsel geçmişin tarihini okul kitaplarında okuduğumuz halde, yeterli bilgiye sahip değiliz. İşte Seroptimist Derneğinin Marmara Şubesi, ressam ve san'at tarihi öğretmeni Zahide Özar hanfendinin konferansında bu noktaya değindiler.

Seroptimist Derneği, uluslar arası, meslek sahibi, hanımların kurduğu bir Dernektir. 1972 yılı yazında, İstanbul Seroptimist Derneği mensubu Hanfendiler, dünyadaki Seroptimist Derneği mensubu hanımları, inşa ettirdikleri, eğitim kuruluşunun açılışına dâvet ettiler; Bu yabancı delegeler, Maçka otelinde ağırlandılar. Seroptimist Derneği İstanbul idarecileri bir de konferans dizisi hazırladı bu nedenle; konusu nüfus plânlaması» idi. Ekonomik toplumsal bütün yönleri ile bir çok otoritelerin ve yabancı delegelerin fikirlerinin de birleştirmek fırsatını buldular, bu konuşmalar da.

Meslek Kadınları Derneği İstanbul Şubesine bağlı, Marmara Seroptimist teşkilâtı da Zahide Ö-

zar Hanfendinin konferansı ile, bilimsel ve san'at yönünden zengin bir toplantı yaptı. En eski devirlerden başlayarak insan kadar eski diyebileceğimiz san'at tarihinin çeşitli devrelerinden geçip bu günkü san'at anlayışlarına gelinceye kadar, birçok defalar, Vatanımızdaki san'at eserlerine dayanan, san'at tarihi vesikalarına değinildi. Bu vesikaların çoğu, klâsik Grek ve Latin medeniyetinden daha eski geçmişe sahiptir. «Meselâ» Könya ilimizde, Çatalhöyük de yapılan kazılarda, M. E. 4.000 ve 5.000 yıllarında yaşamış medeniyetlerin izine rastlanmaktadır. Bu Eti ve Mısır Medniyetinden daha eski, devirlere ait tarihi vesikaların bulunması demektir. Antalya'da, M. Ö. 12. Y.Y. da Teselya'lılar, M. Ö. VII. Y. Y. da İyonlar, Persler, İskenderle Romalılar, Selçuklular ve Osmanlılar yaşamıştır.

Birçok milletler, birçok medeniyetler bu Anadolu üzerinde kurulmuş, sonra bir başka medeniyet bir evvelkilerin üzerinden geçmiş, onları daha başkaları takip etmiş. Tarih değil, tarihler bileşgesidir Anadolu.

Bu zengin Vatanın, tarihi eserleri de o nisbette bol. Üzüntü ile belirtmek gerekir ki, Müze tarihimizi kuran Hamdi Bey Merhum'un çalışmalarından evvel, bu topraklar üstündeki tarihi eserler yağma edilmiş sanki; bir çokları dost diye

tanıdığımız müttefiklerimiz tarafından çalınmıştır. İşte, Bergama'da, yeri boş kalan, Akrapol'ün en üst kısmında inşa edilmiş Zeüs Sunağının, sandıklarıyla, «taşlar numaralanarak» Almanya'ya kaçırıldığı gibi.

Bu gün hâlâ tarihî eşya kaçakçılığı yapılmakta, Memleketimizin bir çok tarihi değerleri dışarı kaçırılmakta ve bilinçsiz ellerin tarihi eser aramak için yaptığı kazılarda da, tarihe ışık tutacak nice bilim

materyeli harab olmaktadır.

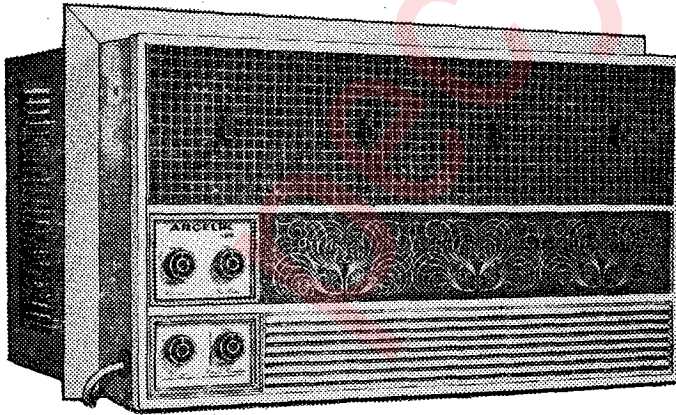
Seroptimist'lerin Zahide Özar Hanfendi tarafından verilen konferansında, son söz bu gerçeği aydınlatarak bitmişti.

Tarihi Turizm için, büyük bir yara olan tarihi eser kaçakçılığını önleyecek kanunlara, âcilen ihtiyaç var. Turizm kolay görünen, aslında bilinçli davranışlar isteyen zor bir endüstri, onu küçümsemek hata olur. Her yönü ile ihmâl yer vermemek gereklidir.

ARCELİK

KLİMA CİHAZIYLA

**DAHA FAZLA
MÜŞTERİ
DAHA FAZLA
KAZANÇ**

**MAĞAZALAR,
OTEL
VE MOTELLER,
MUAYENEHANE
VE KLİNİKLER,
GAZİNO
VE LOKANTALAR,
YAZIHANELER İÇİN
İDEAL
HAVA SERİNLETİCİ**

ARÇELİK KLİMA CİHAZI

- işyerinizin havasını sürekli olarak tazeler... serin tutar - personelinizin ve müşterilerinizin sıcağın bunalmasını önler
- havadaki nem fazlasını giderdiği... gürültü ve tozun içeriye girmesini önlediği için müşterilerinize ve personelinize temiz ve sakin bir ortam sağlar
- işyerinizin dekorasyonuna uygun düşecek güzel ve modern bir görünüme sahiptir
- ARE 125 modeli 90-135 m³, ARE 200 modeli 120-195 m³ hacmindeki yeri soğutur ve havalandırır

**Evinizi
boyamanız
için
sanatkâr
olmanıza
lüzum yok!**

Dyolux kullanmanız kâfi!

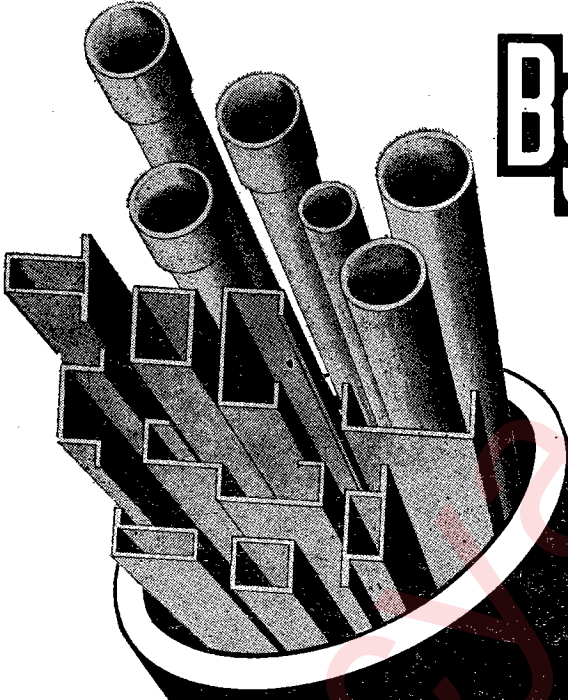
Boya işi herkesin gözünde büyü. Oysa, bilhassa tatil günleri için çok güzel bir meşgale ve eğlencedir. Uygun boya bulunduğu takdirde tabii... DYOLUX sizin boyanızdır. Boş vakitlerinde yapacak işi olmayan hanımlar bile, DYOLUX sayesinde diledikleri eşyayı veya sathı kolaylıkla ve zevkle boyayabilirler. DYOLUX eli yormaz, çabuk kurur, fırça izi bırakmaz, parlaktır. Boya yapamı dinlendirir, neşelendirir. DYOLUX kullanınız.

SENTETİK BOYA

DYOLUX

BİR **dyo** MAMULÜDÜR

Bs **BORUSAN**
BORU SANAYİ ANONİM ŞİRKETİ
İSTANBUL
1958

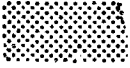
SANAYİDE İNŞAATTA

borusan mamulleri

Merkez: Meclisi Mebusan Cad.No 325 Kat 1 Salıpazarı -İstanbul

Santral: 44 74 80 (5 Hat) Müdüriyet: 44 36 39 Satış: 44 76 03 - 49 54 78

ARSLAN

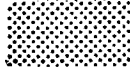
tek

veya

BLOK

• **yapı tuğlası**

• **ateş tuğlası**

ateş harçları

izolasyon tuğlası

EYÜP — İSTANBUL

Fab. : 23 22 10

Mz. : 44 30 40

11

st

“ev”limisiniz?

Güzel dekore edilmiş, sizi mesut eden, sıcak bir eve mi sahipsiniz ?
O halde, evinizi kışın karından, ilkbaharın rüzgârından, yazın güneşinden, sonbaharın yağmurundan, koruyunuz.
Bu koruma işini CBS Akrolit Dış Cephe Kaplama Boyası en mükemmel şekilde yerine getirecektir. CBS Akrolit Saf Akrilik Dış Cephe Kaplama Boyası evinizin dış cephesini bir zırh gibi sarıp dış tesirlerden korur.

Üstelik birbirinden cana yakın renkleriyle evinizin dış görünüşüne göz alıcı bir güzellik getirir.

CBS dev Alman Kimya kompleksi BASF (Badische Anilin und Soda Fabrik A.G.)'ın özel formülleriyle Türkiye'de CBS Boya-Kimya fabrikalarında imal olunmaktadır.

Evinizi CBS Akrolit sarsın.

Eviniz kara, yağmura, güneşe, rüzgâra karşı yıllarca korunsun.

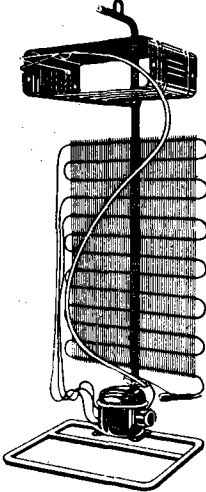
CBS Akrolit®
dış cephe kaplama boyası

CBS BOYA-KİMYA SANAYİ ve TİCARETİ A.Ş.
Karaköy Kardeşim Sok. 44/3 İstanbul Tel: 49 67 10

Memleketimizin elektrik cihazı ve ev aletleri sanayiinin ihtiyaçlarına cevap vermek üzere

TÜRK GENERAL ELEKTRİK ENDÜSTRİ A.Ş.

Türkiye'nin özel şartlarına göre geliştirdiği, BEYNELMİLEL KALİTEDEKİ imalât çeşitlerini iftiharla sunar:

Komple soğutucu üniteler

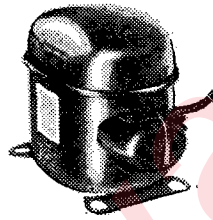
(Ev tipi buzdolapları için)

Soğutucu ünite elemanları

Evaporatörler, Kondenserler, Eşanjörler

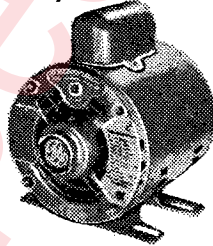
Emaye bobin telleri

0,29 mm.'den 1,30 mm.'ye kadar (135° C sıcaklıkta çalışmaya dayanıklı, hermetik kalite)
Özel ihtiyaca göre, makara veya kova içerisinde kangallar halinde teslim edilebilir.

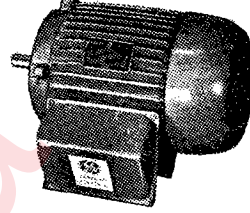
Kompresörler

(75 Kcal/saat 525 Kcal/saat) Hermetik (tam kapalı) ve Freon 12 alçak ve yüksek evaporatör basınçlarında ev tipi buzdolapları, su soğutucuları, şişe nem gidericileri, şişe soğutucuları v.s., tatbikatlar için.

Özel tatbikat motorları

- Çamaşır makineleri, yıkayıcı motorları
- Çamaşır makineleri, sıkıcı motorları
- Konvektör fan motorları
- Aspiratör motorları
- Aksiyal fan motorları v.s.

Genel maksat motorları

- Monofaze yarım kapalı, burç yataklı motorlar (1/6-3/4) HP (Özellikle ticari buzdolap kompresörleri ve sessiz çalışma isteyen tatbikatlar için)
- Monofaze ve trifaze tam kapalı, cebri soğutmalı, rulman yataklı motorlar

1/4-1 HP-1425 d/d 110/220 V. tek fazlı kondansatörlü.

1/2-2 HP 1425 d/d 220/380 V.

1/2-2 HP 2850 d/d 220/380 V.

1/2-1,5 HP 950 d/d 220/380 V.

Her türlü tatbikat problemlerinizi için teknik servisimiz emrinizdedir.

TÜRK GENERAL ELEKTRİK ENDÜSTRİ A.Ş.

Topkapı - İstanbul
Tel.: 23 22 52 - 23 22 55

Genel Satıcısı: BEKO TİCARET A.Ş.

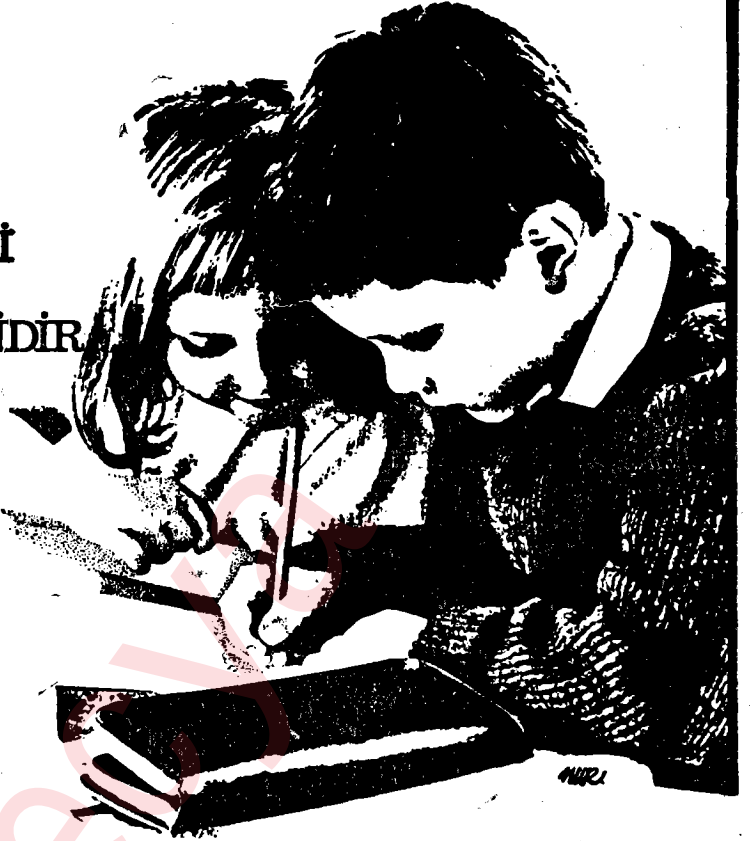
İstiklâl Cad. 349 Beyoğlu - İstanbul
Telefon: 49 00 39

GENERAL

ELECTRIC

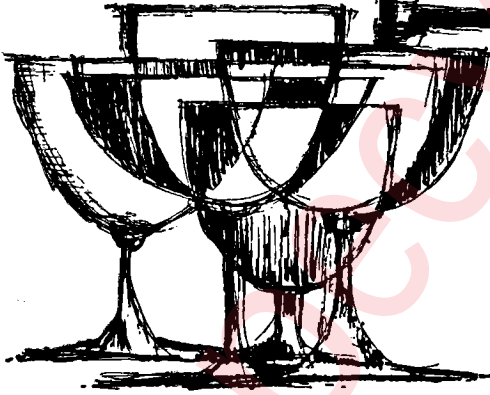
BUGÜNÜN
KÜÇÜKLERİ
YARININ
BÜYÜKLERİDİR

ÇOCUKLARINIZI
TASARRUFA
ALİŞTİRİNİZ

T.C.ZİRAAT BANKASI

HOS BAĞ

ŞARAP
SANAYİİNDE
KALİTE ve NEFASET
ÖRNEĞİNİ YİNE
TEKEL
SUNAR

(Basın : 60329 - 26769)